

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Španělský rod Verdugo ve službách habsburské
dynastie ve dvacátých a třicátých letech 17. století**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Hrdlička, PhD.

Autor práce: Jan Pěnkava

Studijní obor: Historie – Španělský jazyk a literatura

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 1. května 2022.

Jan Pěnkava

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá španělským rodem Verdugo, který do Království českého přišel po roce 1620 ve službách rakouských Habsburků jako vojáci. Po porážce českých stavů v bitvě na Bílé hoře Verdugové zakoupili zkonfiskované majetky na severu Čech, které drželi až do roku 1695, kdy odešli do Slezska. Práce zkoumá zmíněný rod v časovém rozmezí 1611-1639 a jeho tři příslušníky – Viléma, Jana a Františka. Mimoto se snaží o zasazení rodu do evropského a španělského kontextu.

Klíčová slova: Verdugo, španělská šlechta, třicetiletá válka, konfiskace, románská šlechta.

Annotation

This bachelor thesis deals with the Spanish noble House of Verdugo, which came to the Kingdom of Bohemia after 1620 in the service of the Austrian Habsburgs as soldiers. After the defeat of the Bohemian Estates in the Battle of White Mountain Verdugos purchased the confiscated property in the north of Bohemia, which they held until 1695 when they moved to Silesia. The thesis aims to examine the House of Verdugo in the period between 1611 and 1639, and its three members – William, John and Francis. Furthermore, it attempts to place the noble house in the European and Spanish context.

Key words: Verdugo, Spanish nobility, Thirty Years' War, confiscation, Romanesque nobility.

Obsah

Úvod.....	6
1. Příchod nových šlechtických rodů z románského světa do Království českého	11
1. 1. Románská šlechta v Království českém	11
1. 2. Pohled románského světa na Království české.....	15
2. Příchod a usazení Verdugů v Království českém	18
2. 1. Situace do bitvy na Bílé hoře.....	18
2. 2. Situace do Vilémovy smrti	21
2. 2. 1. Majetky v Čechách	21
2. 2. 2. Pacifikace Čech.....	23
2. 2. 4. Osudy Verdugů do roku 1628 na základě osobní korespondence	27
3. Osudy rodu Verdugo do čtyřicátých let 17. století.....	36
3. 1. Smrt velkého Verduga	36
3. 1. 1. Vilémovo dědictví.....	36
3. 1. 2. Vykonavatelé poslední vůle.....	40
3. 2. Rod Verdugo do roku 1639	41
3. 2. 1. Rok 1629.....	41
3. 2. 2. Rok 1630.....	43
3. 2. 3. Rok 1631	45
3. 2. 4. Rok 1639.....	47
Závěr.....	51
Bibliografie.....	53

Úvod

Dějiny Království českého v první polovině 17. století se vyznačovaly mnoha změnami – politickými, náboženskými, právními a společenskými. Tyto změny navazovaly na události již z předchozího století, které vyvrcholily v první polovině 17. století. Platilo to například i pro španělský vliv na české země, který se odehrával prostřednictvím sňatků české a španělské nobility, podíleli se na něm španělští diplomaté působící u panovnického dvora a svou roli měla rovněž dynastická aliance rakouských a španělských Habsburků. Pro české země se tato doba nesla ve znamení soupeření nekatolických stavů s panovníkem, jež vyvrcholilo během českého stavovského povstání, které vypuklo v květnu 1618. Stavové se již od počátku vlády Habsburků v Království českém snažili získat co nejvíce práv a privilegií. To se jim podařilo za vlády Rudolfa II., na kterém vydobyli Rudolfův Majestát zaručující jim náboženské svobody.¹ Ovšem s nástupem Rudolfova bratra Matyáše a jeho nástupce Ferdinanda II. se jim nepodařilo navázat na úspěšné období a nastal zvrát. Napětí mezi panovníkem a stavy vyústilo v českém stavovském povstání. Jeho výsledek rozhodl, kdo v Království českém bude vládnout následující tři staletí a kdo ovlivní pořádky v zemi. Právě v pobělohorském období proběhly výše zmiňované změny. Po bitvě na Bílé hoře, která nedopadla tak, jak si čeští vzbouřenci představovali, začalo zcela nové období pro původní šlechtu Království českého. Po porážce českých stavů byl většině šlechty majetek zabaven, prodán nebo darován nově příchozí šlechtě. Ve vztahu k této práci je nutné uvést, že část této nové šlechty pocházela z románského světa, na což poukáží následující stránky. Kromě toho po roce 1622 se začaly měnit náboženské pořádky, jelikož začala první vlna katolické obnovy země, jejímž cílem byli evangeličtí duchovní.² Následovala města a v roce 1627 se pozornost obrátila na dosud nekatolické šlechtice, kteří se měli obrátit na katolickou víru nebo emigrovat.³ V témže roce bylo vyhlášeno Obnovené zřízení zemské pro Čechy, které zajistilo posílení panovníkovi moci, ale neznamenalo úplné potlačení moci stavům, které nadále musely schvalovat berně.⁴

¹ Ivana Čornejová – Jiří Kaše – Jiří Mikulec – Vít Vlnas, *Velké dějiny země Koruny české VIII*, Praha-Litomyšl 2008, s. 9-11; Jiří Just, *9. 7. 1609 – Rudolfův Majestát. Světla a stíny náboženské svobody*, Praha 2009; Radek Fukala, *Konec zimního království a poslední ohniska odporu*, České Budějovice 2016, s. 62.

² Tomáš Černušák, *První církevní koncepty pobělohorské rekatolizace v Čechách a na Moravě (1620-1622)*, Opera Historica 22, 2021, s. 245-250.

³ Josef Hrdlička, *Podíl české katolické šlechty při utváření náboženských poměrů v Čechách ve dvacátých letech 17. století*, Opera Historica 22, 2021, s. 256, 284-285.

⁴ Václav Bůžek a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, s. 584-591; Josef Polišenský – Frederick Snider, *Změny ve složení české šlechty v 16. a 17. století*, Československý časopis historický 20, 1972, s. 519; Jaroslav Pánek, *Stavovská opozice a její zápas*

Tradiční česká nekatolická šlechta se aktivně účastnila protihabsburského povstání. Většinou se jednalo o nižší šlechtu, která z toho mohla profitovat ziskem úřadů, pozemků po uprchnuvších přívržencích Habsburků do Vídně, nebo vojenskou kariérou.⁵ Ovšem složení české šlechty se měnilo po celou první polovinu 17. století. Největší zásah do jejího složení proběhl právě po roce 1620, kdy protihabsburští vzbouřenci byli potrestáni, nebo odešli do emigrace. Pro přiblížení složení českého šlechtického stavu lze využít extraktu inkolátů z let 1544-1615 pořázeného pro Karla staršího ze Žerotína roku 1615. V součtu se k tomuto roku v Království českém nacházelo 197 pánů a 977 rytířů, tedy v poměru 1:5. Ovšem při pohledu na rok 1656 se poměr vyšší šlechty oproti nižší snížil na přibližně 1:2. Vyšší šlechtu tehdy zastupovalo 297 osob a nižší 573 jedinců.⁶ Zde je možné spatřit růst vlivu latifundistů oproti malým držitelům půdy.

Po roce 1620 se v Království českém měnily pořádky nejen administrativní, ale i majetkové. Dle Čornejovy studie věnující se pobělohorským konfiskacím bylo po roce 1620 obžalováno 1394 šlechticů, z nichž 1131 šlechticů drželo majetek v Království českém. Konfiskační komise podle něj odsoudily 724 osob, z toho 114 z panského stavu a 610 z rytířského stavu.⁷ V *Dějínách konfiskací v Čechách po roce 1618* je poznamenáno, že během první konfiskační vlny bylo odsouzeno 680 osob, z nichž 166 osobám byl kompletně konfiskovaný majetek zabaven a 402 osob bylo potrestáno ztrátou části majetku ve formě pokuty.⁸

Konfiskovaný majetek pocházel většinou od nižších příslušníků české šlechty, ale taktéž zasáhl vyšší šlechtu. Mezi postižené rody se například řadili Smiřičtí, Švamberkové, Berkové z Dubé a Kavkové z Říčan.⁹ Dle výsledků Čornejovy studie získala nová šlechta po konfiskacích necelých 41 % celkového majetku v Čechách. Za zmínku stojí srovnání zisků nové šlechty během první pobělohorské konfiskační vlny a třetí po pádu Albrechta z Valdštejna a Adama Erdmana Trčky z Lípy. V rámci první konfiskační vlny se nová šlechta zmocnila 25 % majetku k roku 1627, kdežto z pádu generalissima Albrechta z Valdštejna výrazně profitovala

s Habsburky 1547-1577. K politické krizi feudální třídy v předbělohorském českém státě, Praha 1982; Robert John Weston Evans, *Vznik habsburské monarchie 1550-1700*, Praha 2003, s. 233-237.

⁵ Petr Čornej, *Vliv pobělohorských konfiskací na skladbu feudální třídy*, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 1, Studia historica 14, 1976, s. 170.

⁶ J. Polišenský – F. Snider, *Změny*, s. 517-518, 523.

⁷ P. Čornej, *Vliv*, s. 167, 177-178.

⁸ Tomáš Václav Bílek, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882, s. LXXX, LXXXVII; Tomáš Knoz, *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty*, Brno 2006, s. 389.

⁹ P. Čornej, *Vliv*, s. 178-179.

nová šlechta, která získala necelých 69 % zkonfiskovaného majetku.¹⁰ Ve vztahu ke španělské šlechtě je ovšem zásadní, že na těchto konfiskovaných pozemcích se usadil i rod Verdugů, který bude na základě dostupných pramenů a literatury v této bakalářské práci zkoumán.

Pro obyvatele Království českého nebyl příchod španělských rodů úplnou novinkou. Vliv románského světa se zde totiž šířil již od padesátých let 16. století, kdy čeští šlechtici podnikli známou výpravu do Itálie v letech 1551-1552, kdy cestou zpátky doprovodili budoucí manželku Maxmiliána II. Marii Španělskou.¹¹ V průběhu dalších let zde španělský vliv posilovali významní španělští vyslanci, například Guillén de San Clemente, který zastával úřad španělského diplomata ve Vídni a Praze v letech 1581-1608, nebo Íñigo Vélez de Guevarra hrabě Oñate, jenž byl španělským diplomatem ve Vídni v letech 1618-1624. San Clemente a Oñate se snažili reprezentovat své nejkatoličtější panovníky a podporovat habsburskou kooperaci obou větví.¹²

Pro studium španělských rodů nebo česko-španělských vztahů se dá využít mnoho prací. V současné době se jim věnuje zejména Pavel Marek, který sepsal několik knih a studií na téma španělské šlechty v Království českém a právě zmiňované diplomacie obou habsburských monarchií, a také popsal samotné počátky příchodu španělské šlechty na příkladu sňatku Vratislava z Pernštejna a Marie Manrique de Lara y Mendoza. Editoval rovněž manželskou korespondenci její dcery Polyxeny Lobkovické z Pernštejna a jejího chotě, českého nejvyššího kancléře Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic.¹³ Ze starších autorů je možné jmenovat Bohdana Chudobu, který se ve své publikaci z roku 1945 zabýval vztahy španělských a rakouských Habsburků v poměru k českým zemím. Jaroslava Kašparová se zabývala pohledem románského světa v 16. a 17. století na země Koruny české. Další významnou knihu o česko-španělských vztazích napsal Josef Forbelský, který, přestože její název evokuje biografii Baltazara Marradase, se spíše snažil sepsat ucelený pohled na španělský svět do roku 1638, kdy Marradas skonal.¹⁴

¹⁰ Tamtéž, s. 189.

¹¹ Jaroslav Pánek, *Výprava české šlechty do Itálie v letech 1551-1552*, České Budějovice 2003².

¹² Pavel Marek, *La embajada española en la corte imperial (1558-1641). Figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praha 2013, s. 82, 111; Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové. Země Koruny české ve středoevropské monarchii 1526-1740*, Praha 2017, s. 394, 674-675.

¹³ Pavel Marek (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005; též, *Pernštejnské ženy. Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách habsburské dynastie*, Praha 2018.

¹⁴ Bohdan Chudoba, *Španělé na Bílé hoře. Tři kapitoly z evropských politických dějin*, Praha 1945; Josef Forbelský, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltazara Marradase*, Praha 2006;

Mimoto je k dispozici několik knih, studií a studentských kvalifikačních prací zabývajících se španělskou šlechtou v pobělohorském Království českém. Pro studium Buquoyů se dá použít krátká práce Pavla Koblasy nebo další v poznámce pod čarou citované práce.¹⁵ Rod Hoeff-Huerta je popsán v několika časopiseckých studiích od Lukáše Kopeckého a Jitky a Lenky Vandrovcových.¹⁶ V současné době se rod Verdugo začíná více zkoumat, což dokládají některé bakalářské a diplomové práce obhájené na Pardubické univerzitě a Univerzitě Palackého v Olomouci.¹⁷

Rod Verdugo se ve studovaném období pohyboval po velké části západní a střední Evropy. Proto je v této práci kladen důraz na provázanost české historie s evropskou, která v tomto období velice ovlivnila zkoumaný rod. K tomuto období je k dispozici množství literatury, ale pro tuto práci byla využita zejména následující díla citovaná v poznámce pod čarou.¹⁸

Jaroslava Kašparová, *České země a jejich obyvatelé očima románského světa 16.–17.*, České Budějovice 2010.

¹⁵ Pavel Koblasa, *Buquoyové, stručné dějiny rodu*, České Budějovice 2002; Renata Košťálová – Vratislav Košťál, *Francouzská šlechta v Českých zemích*, Brno 2021, s. 33-68; Olivier Chaline, *Hrabě Buquoy a velení císařského vojska 1618-1621*, in: Jiří Hrbek – Petr Polehla – Jan Zdichynec (edd.), *Od konfesijní konfrontace ke konfesijnímu míru. Sborník z konference k 360. výročí uzavření vestfálského míru*, Ústí nad Orlicí 2008, s. 290-299.

¹⁶ Heslo *Huerta*, in: *Ottův slovník naučný* XI, Praha 1897, s. 840; Lukáš Kopecký, *Druhý život Martina de Hoeff Huerty*, *Bohemiae Occidentalis Historica* 5, 2019, č. 1, s. 176-197; Jitka Vandrovcová – Lenka Vandrovcová, *Don Baltazar de Marradas a Don Martin de Hoeff Huerta*, *Táborský archiv* 17, 2016, s. 13-29.

¹⁷ Jiří Kubeš, *Ze Španělska až do Horního Slezska. Osudy Verdugů v habsburské monarchii v raném novověku*, in: Jiří Brňovják – Waclaw Gojniczek – Aleš Zářický (edd.), *Šlechtic v Horním Slezsku. Vztah regionu a center na příkladu osudů a kariér šlechty v Horním Slezsku (15.–20. století)*, Katowice–Ostrava 2011, s. 223-240; Ludwig Igálffy-Igály, *Los Verdugo en Bohemia y en Silesia*, *Anales de la Real Academia Matritense de Heráldica y Genealogía* 2, 1992, s. 221-233. K dispozici na: [05_igalffy.pdf \(ramhg.es\)](https://www.ramhg.es/05_igalffy.pdf). Ze studentských kvalifikačních prací Michaela Buriánková, *Pražský agent Ferdinanda Jana Verdugo ve druhé půli 17. století*, Pardubice 2010 (bakalářská práce); Anna Nováková, *Mezi Flandry, Španělskem a Čechami. Guillermo Verdugo, agent Františka z Ditrichštejna*, Olomouc 2019 (diplomová práce); Dita Leinveberová, *Hrabě Ferdinand Johann Verdugo (1635-1672) jako hejtman Žateckého kraje*, Pardubice 2020 (diplomová práce); Martin Zelený, *Verdugové a česká šlechtická společnost ve dvacátých letech 17. století. Pobělohorské konfiskace pohledem korespondence Baltazara Cigogny Guillermu Verdugovi*, Pardubice 2021 (diplomová práce).

¹⁸ Josef Polišenský, *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*, Praha 1970; Týž, *Nizozemská politika a Bílá hora*, Praha 1958; Antonio Ubieto Artera a kol, *Dějiny Španělska*, Praha 2002; Peter Hamish Wilson, *Europe's Tragedy. A New History of the Thirty Years War*, Londýn 2010; Geoffrey Parker (ed.), *La guerra de los treinta años*, Madrid 2016⁴; Radek Fukala, *Třicetiletá válka 1618-1648 I. Pod vítězným praporem habsburské moci*, České Budějovice 2018; týž, *Konec*.

Bakalářská práce je koncipována do tří částí. První část se bude věnovat románskému světu a pokusí se přiblížit faktory, které mohly románskou šlechtu přimět k příchodu a zakoupení majetku v Království českém. Taktéž bude výklad zaměřen na popis nově přichozí románské šlechty do Království českého. V následujících dvou kapitolách bude zaměřena pozornost na původ a příchod vojenské šlechty Verdugo do Čech. Nejdříve se výklad zaměří na osudy Verdugů do smrti Viléma Verduga roku 1628, které budou zkoumány na základě odborné literatury a také archivních pramenů nacházejících se ve Státním oblastním archivu Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka.¹⁹ Poslední část se pokusí objasnit osudy šlechtické rodiny ve třicátých letech 17. století, kdy proběhl významný rodinný rozkol, dělba majetku a následné udobření bratrů Jana a Františka na konci třicátých let 17. století.

Fond Rodinný archiv Verdugo je časově datován roky 1560 až 1705. Nachází se v něm písemnosti různé provenience, od textů politických, vojenských, osobních až po písemnosti vztahující se k ekonomice a správě panství. Samotný fond se skládá ze 43 kartonů a je inventarizován. Mimoto se archivní prameny vztahující se k rodu Verdugo nachází v Národním archivu ve fondu Stará manipulace,²⁰ které ale v předkládané práci zatím nebyly využity.

Bratrská korespondence Viléma, Františka a Jana Verdugů obsahuje mnoho zajímavých informací v rovině politické, vojenské a rodinné situaci rodu ve zkoumaném období. Bohužel se nedochovalo velké množství dopisů. V některých obdobích se například dochovaly pouze dopisy od jednoho z bratrů. Tak je tomu v případě korespondence Jana a Františka mezi roky 1629 až 1639, kdy většina dopisů pocházela od Jana. Kromě toho Rodinný archiv Verdugo obsahuje několik dopisů od jiných osobností této doby, například od Baltazara Marradase, hraběte Buquoye nebo od Rodriga Arriagy. Písemnosti od zmiňovaných a dalších osob budou zakomponovány v této práci. Mimo jiné se práce zaměří na korespondenci Verdugů z hlediska oslovení, itineráře a podobně.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zasadit rod Verdugo do kontextu nově přichozí španělské šlechty do Království českého po roce 1620 a postřehnout vztahy jednotlivých bratrů mezi sebou na základě jejich osobních korespondencí ve dvacátých a třicátých letech 17. století.

Závěrem bych rád poděkoval vedoucímu této bakalářské práce panu doc. PhDr. Josefu Hrdličkovi, PhD. za jeho cenné odborné rady.

¹⁹ Státní oblastní archiv (dále SOA) Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, Rodinný archiv (dále RA) Verdugo.

²⁰ Národní archiv, Stará manipulace, inv. č. 3864, sign. V 6, kart. 2455-2457.

1. Příchod nových šlechtických rodů z románského světa do Království českého

1. 1. Románská šlechta v Království českém

V úvodu bylo zmíněno, že v důsledku porážky českých nekatolických stavů na Bílé hoře se změnil proud dějin země. Vítězná strana rozhodovala o osudu Království českého a s ní i nově příchozí románská šlechta. V následujících odstavcích bude tato šlechta přiblížena.

Prvním z této nově příchozí šlechty z románských zemí byl Karel Bonaventura hrabě Buquoy (1571-1621), jehož rod získal již roku 1620 rozsáhlé majetky po Petrovi ze Švamberka, jež se aktivně účastnil českého stavovského povstání. Jejich dominium se za prvního vládnoucího Buquoye v Čechách skládalo z panství Rožmberk, Žumberk, Cuknštejn, Libějovice a Nové Hradý.²¹ Karel Bonaventura byl komorníkem španělského krále a od roku 1613 držitelem Řádu zlatého rouna.²² Do služeb rakouských Habsburků jej poslali Filip III. a arcivévoda Albrecht, správce Španělského Nizozemí.²³ Maršál Buquoy se během bojů ukázal jako schopný bojovník, neboť během jihočeské anabáze v červnu 1619 vyhrál nad českými stavy v bitvě u Záblatí.²⁴ Katolické propagační letáky jej oslavovaly jako hrdinu, který porazil stavy a Mansfelda. Mimoto letáky ještě opěvovaly hraběte Jeana de Méroda, velitele elitních mušketýrů, jehož mužům se podařilo zapálit sklad střelného prachu v ležení nepřítele ve vsi Záblatí, čímž pomohli dovršit vítězství císařského vojska.²⁵ V důsledku prohry stavovského vojska u Záblatí se mohli císařští zmocnit Hluboké, Týna nad Vltavou, Rožmberka či Nových Hradů.²⁶ Ovšem císařští se museli roku 1619 stáhnout, a proto byly úspěchy dokonány až o rok později, kdy Buquoy jakožto hlavní velitel císařského vojska porazil české stavy na Bílé hoře. Před tímto vítězstvím mu byla v únoru 1620 postoupena panství Rožmberk, Libějovice a Nové Hradý v důsledku neschopnosti vyplácet jeho vojenské náklady dvorskou komorou.²⁷ Buquoyovu úspěšnou kariéru přerušilo jeho úmrtí roku 1621 při obléhání Nových Zámků v Horních Uhrách.²⁸

²¹ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. CXXIII.

²² R. Košťálová – V. Košťál, *Francouzská šlechta*, s. 34-35.

²³ O. Chaline, *Hrabě*, s. 291.

²⁴ Tamtéž, s. 295; I. Čornejová – J. Kaše – J. Mikulec – V. Vlnas, *Velké dějiny VIII*, s. 32-33; P. Koblasa, *Buquoyové*, s. 19; Jan Kilián, *Dobytí Plzně 1618*, České Budějovice 2018, s. 55.

²⁵ Josef Čížek, *Komunikativní obraz bitvy u Záblatí*, *Opera Historica* 19, 2018, s. 20-21.

²⁶ R. Fukala, *Konec*, s. 159.

²⁷ O. Chaline, *Hrabě*, s. 296.

²⁸ J. Forbelský, *Španěle*, s. 142, 188-191, 392; J. Kašparová, *České země*, s. 124-125; P. Koblasa, *Buquoyové*, s. 16-18.

Druhým významným velitelem byl Baltazar Marradas y Vique (1560-1638), pán na Hluboké a správce Vodňan, které držel v zástavě jako kompenzaci za své výdaje na vojsko. Marradas se stejně jako Buquoy též prokázal jako schopný velitel při bojích v jižních Čechách. Společně s plukovníkem Huertou dobyl Sušici a Vodňany. Již roku 1620 získal za své služby Neústupov, Miličín, Vlčkovice a Broumovice, avšak musel první dva zmíněné statky postoupit roku 1630 Martinovi Huertovi v rámci vyrovnání.²⁹ Jeho hlavním sídelním místem se stalo panství Hluboká (od roku 1623), které získal na Malovicích z Malovic. Též obdržel sousedící statek Chřenovice. Ve stejném roce získal on a jeho dědicové do zástavy Vodňany a přilehlé vesnice.³⁰ V důsledku svých vojenských zásluh a výdajů měl tu výhodu, že mohl skupovat konfiskovaná panství se slevou. Do této skupiny patřil statek Nová Vožice na Tábořsku nebo Suchov a Tupesy na Uherskohradištsku.³¹ Za zmínku stojí, že Marradas byl příbuzným španělského velvyslance ve Vídni Guilléna de San Clemente a členem řádu johanitů. Tento jev byl velice běžný mezi nově přichozí španělskou šlechtou. Kromě toho byl vojenským velitelem Čech mezi lety 1629-1631, kdy byl odvolán v důsledku neúspěšného pokusu o odražení saského vojska. Marradas se přesto i nadále aktivně účastnil politického dění v Království českém, jelikož roku 1634 přispěl k pádu Albrechta z Valdštejna.³²

Na Velharticku se usadil Martin de Huerta (1580-1637), který od roku 1623 až do své smrti držel v zástavě město Písek.³³ Jeho hlavním sídlem se staly Velhartice v západních Čechách, které vlastnil od roku 1627 společně s přilehlými statky Mokrosuky a Nemilkov. Po vyrovnání se s Marradasem mu připadly statky Neústupov a Miličín.³⁴ Po nahlédnutí do Ottova slovníku naučného je možné zjistit, že tehdejší doba na něho nenahlížela příliš přívětivě. Martin de Huerta byl popsán jako „hrubý a surový žoldněř, bez citu a studu, jenž odíral ubohé obyvatelstvo všade, kamkoli přišel, a okrádal nestoudně císařskou komoru, předkládaje účty za udržování vojska a zaopatřování válečných potřeb, které obyvatelstvo samo muselo uhrazovati“.³⁵ V letech 1622-1626 prováděl násilnou rekatolizaci v čele vojenských oddílů, tzv. „lichtenštejnských dragonád“ v Žatci, Kutné Hoře, Klatovech, Sušici, Novém Bydžově,

²⁹ August Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze království Českého VII. Písecko*, Praha 1890, s. 292.

³⁰ Tamtéž, s. 147.

³¹ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. XVIII, CXXIII-CXXIV, CXXVIII, 237, 1249-1250; T. Knoz, *Pobělohorské konfiskace*, s. 397-398.

³² J. Forbelský, *Španělé*, s. 77, 188-191, 537-541; T. V. Bílek, *Dějiny*, s. CXXIII-CXXIV, CXXVIII, 1249-1250; T. Knoz, *Pobělohorské konfiskace*, s. 397-398; J. Kašparová, *České země*, s. 132-133; Josef Janáček, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978, s. 489; R. Fukala, *Konec*, s. 265-266.

³³ A. Sedláček, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou I*, Písek 1928², s. 161-162.

³⁴ Týž, *Hrady VII*, s. 292.

³⁵ Heslo *Huerta*, in: *Ottův slovník naučný XI*, Praha 1897, s. 840.

Domažlicích a na Písecku.³⁶ Společně s Marradasem byl od roku 1624 součástí rekatolizační komise dohlížející na obsazení far.³⁷ Huertův rod však v Čechách brzy skončil. Neměl mužského dědice a majetek, který odkázal své adoptivní dceři, byl zčásti zabaven královskou komorou za finanční podvody.³⁸

Posledním významným španělským šlechticem byl Vilém Verdugo (1570-1628), starší bratr Františka (1583-1650) a Jana (1579-1658), kterými se budu ve své práci zabývat. Ti se usadili na severu Čech v Doupově, Mašťově a Neprobylicích. O tomto rodu bude více pojednáno v následujících kapitolách.³⁹

Kromě těchto šlechticů sloužících španělskému králi Filipovi III. se v zemích Koruny české po roce 1634 usadily italské rody, mezi něž patřili Piccolominové nebo Gallasové. Collaltové se na Moravě usadili již o desetiletí dříve.⁴⁰

Ottavio Piccolomini (1599-1656) pocházel ze starodávného italského rodu. Sloužil ve španělské armádě, avšak roku 1619 přešel do císařských služeb, ve kterých se účastnil bitvy na Bílé hoře. Již roku 1622 se stal císařským komorníkem. Společně se Spinolou se podílel na obléhání Bredy. Významnou událostí jeho života se pro něho stala bitva u Lützeny, ve které jeho jezdci zajali a následně zabili švédského krále Gustava Adolfa. Jeho kariéřním vrcholem byl úřad velitele osobní gardy Albrechta z Valdštejna. Toho však zradil a 25. února 1634 stál mezi prvními, kteří se účastnili vraždy Albrechta z Valdštejna a Adama Erdmana Trčky z Lípy, majitele náchodského panství. Díky tomu získal Ottavio Piccolomini Náchod a byl jmenován polním maršálem císařského vojska.⁴¹

Collaltové se v Čechách usadili prostřednictvím Rombalda Collalta (1579-1630). Roku 1618 byl císařem Matyášem I. jmenován plukovníkem a účastnil se jihočeské anabáze roku 1619. Místo účasti v bitvě na Bílé hoře se věnoval zákulisním intrikám, kdy pomohl Ferdinandovi II. k „palácovému převratu“ a zasloužil se o pád kardinála Khlesla, významného poradce a důvěrníka císaře Matyáše.⁴² Po Buquoyově smrti se ujal velení v Uhrách a operoval

³⁶ J. Vandrovcová – L. Vandrovcová, *Don*, s. 26; J. Mikulec, *31. 7. 1627 – Rekatolizace šlechty v Čechách. Či je země, toho je i náboženství*, Praha 2005, s. 54; A. Sedláček, *Dějiny I*, s. 172.

³⁷ J. Vandrovcová – L. Vandrovcová, *Don*, s. 19, 26.

³⁸ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. 49, 56, 201-202, 578; J. Kašparová, *České země*, s. 134-135.

³⁹ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. CXXIX, 599.

⁴⁰ P. Marek, *La embajada*, s. 42-43.

⁴¹ J. Kašparová, *České země*, s. 128; J. Janáček, *Valdštejn*, s. 518-523; Martin Souček, *Španělský sál a kaple Ottavia Piccolominiho na zámku v Náchodě*, České Budějovice 2019 (bakalářská práce), s. 18-19.

⁴² Pavel Balcárek, *Ve viru třicetileté války. Politikové, kondotiéři, rebelové a mučedníci v zemích Koruny české*, České Budějovice 2011, s. 344.

na Moravě. Roku 1623 zakoupil Brtnici u Třebíče po Zděnkovi z Valdštejna.⁴³ Roku 1628 byl dekorován Řádem zlatého rouna, nejvyšším šlechtickým vyznamenáním. Poslední roky svého života strávil v severní Itálii ve funkci vrchního velitele císařského vojska (1629-1630) během války o mantovské dědictví trvající mezi léty 1628-1631. Tato oblast pro něho byla rodným domovem, jelikož jeho starodávňý rod pocházel právě odtud. U Collalta ve vztahu ke Království českému stojí za zmínku, že se oženil s neteří pozdějšího vůdce českého povstání Jindřicha Matyáše z Thurnu, Blankou Polyxenou.⁴⁴

O Matyášovi Gallasovi (1588-1647) je sepsaná biografie od Roberta Rebitsche.⁴⁵ Gallasové byli starobylý rod pocházející z Tridenta. Matyáš Gallas se do bojů zapojil na straně Katolické ligy roku 1621. Již v bitvě u Stadtlohnu roku 1623 dosáhl hodnosti plukovníka a roku 1627 byl povýšen do stavu svobodného pána. Zvrat v jeho kariéře nastal roku 1629, kdy mu byla Valdštejnem nabídnuta hodnost generála v císařském vojsku, ve kterém měl operovat v severní Itálii v rámci války o mantovské dědictví. Pod jeho velením byla dobyta Mantova, kterou povolil s Aldringenem po tři dny rabovat. Po Collaltově smrti se s Aldringenem stali vrchními veliteli italského tažení. Kariéerní vzestup na něho čekal pod velením Albrechta z Valdštejna, v rámci něhož byl v říjnu 1632 povýšen na polního maršála a v září 1633 na generálporučíka coby druhého nejvyššího důstojníka císařské armády hned po Valdštejnovi. Ovšem Gallas byl plně oddán císaři, a proto před odstraněním Valdštejna byl jmenován prozatímním vrchním velitelem vojsk. Po Valdštejnově smrti proběhla zmiňovaná konfiskace majetku Valdštejna a Trčky z Lípy. Gallas z ní získal hlavní Valdštejnovu doménu – frýdlantské panství a Liberec.⁴⁶

Společným rysem románské šlechty byla vojenská kariéra, díky které se zmíněné románské rody mohly usadit v Království českém. Pro některé bylo usazení v této zemi příliš obtížným úkolem, a proto svůj majetek někteří z nich o několik desítek let později prodali, jako tomu bylo u Marradasů, od kterých jejich majetky zakoupili v šedesátých letech 17. století Schwarzenbergové. Jiné rody jako Buquoyové, kteří v této zemi žili až do konce druhé světové války, nebo Verdugové, kteří v Království českém vymřeli po meči roku 1757, se s touto zemí sžily a dokázaly využít její potenciál.

⁴³ Jan Janák a kol., *Dějiny Brtnice a připojených obcí*, Brno 1998, s. 135.

⁴⁴ J. Kašparová, *České země*, s. 129; P. Balcárek, *Dobyvatel Mantovy*, Studie Muzea Kroměřížska 12, 1990, s. 76-80; týž, *Ve víru*, s. 341-342, 345, 349, 357, 359-363; J. Janák a kol., *Dějiny*, s. 133-135, 138, 141.

⁴⁵ Robert Rebitsch, *Matyáš Gallas (1588-1647). Císařský generál a Valdštejnův „dědic“*, Praha 2013.

⁴⁶ Tamtéž, s. 28, 35-36, 39-40, 46, 48, 57-61; T. Knoz, *Pobělohorské konfiskace*, s. 406.

1. 2. Pohled románského světa na Království české

V souvislosti s nabýváním konfiskovaného majetku je možné se ptát, co vlastně lákalo románskou šlechtu, aby se v Království českém usadila? Co si myslel románský svět o českých zemích?

Pohledem románského světa na Království české se zabývala Jaroslava Kašparová, která se snažila přiblížit vztahy a pohled románského světa na země Koruny české v období raného novověku. Ve zmiňované práci se lze dočíst, jak na Čechy pohlížel španělský svět 17. století: „Původní obyvatelé jsou ryšaví, robustní a mohutné postavy, povahy vznětlivé a horkokrevné, mají obrovskou sílu, jsou samolibí, divocí, krutí, prechliví [...]; a tuto hrdost dávají na odiv, pokud jde o způsob chůze, utrácení a okázalost v hodování a pitkách“.⁴⁷

To byl španělský pohled ze 17. století z pera zmiňovaného autora *Kroniky dona Filipa IV. Gonzala de Céspedes y Meneses*. Vraťme se na chvíli do předchozího století. Koncem 16. století vydal benátský malíř Cesare Vicellio (†1601) dílo *Oblečení staré a nové doby různých částí světa*, ve kterém se nachází čtyři obrázky vztahující se k české módě. Vecellio začal s popisem marnivosti českých šlechtičen, „které přesto, že jsou vznešené, konají každou hrubou práci a při tom si krk zdobí zlatými řetězy“. České venkovanky dle něho „nosí oděv z plátna nebo hrubého sukna, který bývá zdoben sametovými nebo saténovými prýmkami“. I přesto si prý autor dle Jaroslavy Kašparové povšiml toho, že v místním prostředí „převládá drsné a chladné podnebí, neboť součástí oděvů jsou u pánů kožichy zvané šuby, u dam pláštiky podšité kožešinami“.⁴⁸

Ještě zajímavěji psal o Království českém italský diplomat Giovanni Botero (†1631) ve svém díle *Světové relace* (1589): „Čechy. Tato země má oválný tvar, ze všech stran je od přírody obklopena velmi hustým lesem. [...] Nejvýznamnější je Labe a Vltava, řeky oplývající rybami, zvláště Labe, v němž žijí dokonce lososi a do něhož tečou všechny řeky Čech. [...] Podnebí je tu chladné, ale půda velmi vhodná pro chov dobytka a pěstování obilí a šafránu. Vínu se zde příliš nedaří. Nachází se tu nerosty všelijakých druhů, kromě zlata a všechny druhy drahokamů – bílé safíry, topasy, velmi tvrdé, granáty, ametysty a v některých řekách dokonce perly. Majetek království se odhaduje na dvacet čtyři milionů zlatých a obvyklý příjem činí 500 tisíc zlatých.“ A jak pro změnu popisoval místní obyvatele? „Co se týče pití, nikdy nemají dost a jsou stále opilí. Povahy jsou ctižádostivé, okázalí ve vystupování, přehnaní. Ve válkách prokazují někdy udatnost, ale dnes se mi už zdá, že jsou lépe vycvičení v marnotratnosti než ve

⁴⁷ J. Kašparová, *České země*, s. 141-142.

⁴⁸ Tamtéž, s. 59.

vojenství. Jak muži, tak ženy, všichni jsou vysoké postavy a velmi krásného vzhledu, jestli se to vůbec o nějakém národu na světě dá říci.“ Dle autorky byl tento pramen velice důležitým informačním zdrojem obyvatel románského světa o českých zemích a jejich obyvatelích v 16. a první polovině 17. století, jelikož se oprostil od tvrdé náboženské zaujatosti a založil svoji práci na vlastních cestovatelských zážitcích. Dílo bylo přeloženo záhy koncem 16. a začátkem 17. století do němčiny (1596), latiny, španělštiny (1600 a 1603), polštiny a francouzštiny.⁴⁹

Z francouzské oblasti je možné jmenovat Pierra Bergerona, který dorazil do Prahy roku 1600 během diplomatické mise maršála Urbaina de Laval. Bergeron si vše zapisoval do deníku. Během cestování po Království českém charakterizoval českou architekturu na základě svého pobytu v Rokycanech, které popsal jako městečko „s domy vystavěnými z trámů spojených navzájem a překrytých menšími, jak je zvykem ve všech městech té země“.⁵⁰ Zajímavé je, že měl přístup do perněštejského salónu Marie Manrique de Lara, kulturního centra tehdejší rudolfínské Prahy, kterou prý „vyučoval francouzsky“.⁵¹ Když odjížděl, poznamenal si: „V úterý 15. srpna jsem šel sám naposledy pozdravit dámy. Byl jsem také u paní z Pernštejna, jež se předešlého dne se mnou nechtěla rozloučit a kterou jsem pak ještě jednou navštívil, když mne ráno o to tolik prosila. Dala mi prsten, abych na Prahu dlouho vzpomínal.“⁵²

Na základě těchto čtyř útržků je možné lépe pochopit, co mohlo lákat nově příchozí šlechtu do českého prostředí koncem 16. a začátkem 17. století. Čechy byly popisovány jako země bohatá na nerosty i na zemědělské produkty. Jediné, co nejspíše muselo vadit šlechtě pocházející ze středozevního podnebí, byla zima. Co ji ale na druhou stranu mohlo lákat k jejich příchodu do zemí Koruny české, mohla být vidina toho, že se jim za rychlou kariéru na císařském dvoře, v jejich případě zejména vojenskou kariéru, podaří levně nakoupit pozemky v rámci pobělohorských konfiskací a využít tak místní půdu k vlastnímu obohacení. Též by bylo možné se ptát, jaký vztah měla nově příchozí šlechta k zemskému sněmu, který představoval tradiční nástroj stavovské politiky. Ze seznamu komisařů vysílaných panovníkem k českému sněmu v letech 1627-1740 je možné nalézt velkou řadu jmen z řad pánů a nižších šlechticů. Co ovšem zaráží při pohledu na tato jména, jsou české či německé názvy rodů. Do roku 1650 není možné nalézt žádného šlechtice z románského světa, který by byl v této roli

⁴⁹ Tamtéž, s. 63-65; Jamie Trace, *The Only Early English Translation of Giovanni Botero's Della ragion di stato. Richard Etherington and Sloane MS. 1065*, *Electronic British Library Journal* 40, 2016, s. 1. K dispozici na: [ebljarticle42016.pdf](#)

⁵⁰ J. Kašparová, *České země*, s. 118; Eliška Fučíková (ed.), *Tři francouzští kavalíři v rudolfínské Praze*, Praha 1989, s. 42-43.

⁵¹ J. Kašparová, *České země*, s. 117.

⁵² E. Fučíková (ed.), *Tři francouzští kavalíři*, s. 72; P. Marek, *Pernštejské ženy*, s. 217-218.

vyslán k českému zemskému sněmu. To vypovídá o malé angažovanosti románské šlechty v politickém dění v Království českém.⁵³

Tyto možnosti se zdají být velice pravděpodobné, na což se tato práce pokusí poukázat u vztahu Verdugů k jejich správě panství. Vilém a Jan Verdugo zůstali věrni své vojenské kariéře a koupené pozemky využívali zejména ke splácení svých poplatků a dluhů. Jistou změnu vnesl František, který se pokusil po smrti svého bratra Viléma, po němž získal část jeho statků, spravovat své pozemky z Čech.

⁵³ Petr Maťa, *Komisaři k českému zemskému sněmu (1627-1740)*, in: J. Mikulec – Miloslav Polívka (edd.), *Per saecula ad tempora nostra I. Sborník prací k šedesátým narozeninám prof. Jaroslava Pánka*, Praha 2007, s. 315-317.

2. Příchod a usazení Verdugů v Království českém

2. 1. Situace do bitvy na Bílé hoře

Rod Verdugů pocházel ze středního Španělska, přesněji z Talavery de la Reina, která se nachází jihozápadně od Madridu. Verdugové byli ze začátku hidalgové neboli zchudlá španělská šlechta. To se ovšem změnilo za závrtné kariéry Františka I. Verduga (1537-1595), otce Viléma, Jana a Františka. František I. kromě toho, že byl členem vojenského Řádu sv. Jakuba, byl dokonce i správcem Fríska a významným vojevůdcem španělské strany ve Flandrech. Za zmínku také stojí, že František I. byl dvakrát ženatý.⁵⁴

Jan Haubert uvádí, že s první manželkou neznámého původu měl pouze dcery a z druhého manželství s Dorotou z Mansfeldu měl mít všechny výše zmiňované syny.⁵⁵ Ludwig Igálffy-Igály naopak uvádí, že první manželkou Františka I. byla vdova Rüttgeertsová, se kterou měl syna Viléma. Zbylé dva syny měl mít s již zmiňovanou Dorotou z Mansfeldu.⁵⁶ Tuto verzi potvrzuje příspěvek Josého Miguela Cabañase Agrela z Královské akademie historie, který píše o měšťance Ester Vandeyckové.⁵⁷ Na druhou stranu nezbývá než souhlasit s Annou Novákovou, která ve své práci píše, že „rovněž nepanuje shoda ohledně dalších Franciscových dětí, a tedy Guillermových sourozenců“, a že je tedy možné vidět, „jaké nejasnosti panují ohledně Guillerмова původu, které nebudou o mnoho menší ani v rámci popisu jeho budoucího života a stále budou představovat pro badatele velkou výzvu“.⁵⁸

Vilém po svém otci, který skonal roku 1595, podědil dar vojenského umění. Díky němu a svým zásluhám mu bylo dopomoženo stát se rytířem Svatojakubského řádu, jako jím byl jeho otec.⁵⁹

Kariérní a společenský vzestup Viléma Verduga se významně změnil roku 1619. Po volbě Fridricha Falckého českým králem byl vyslán jako plukovník Valonů společně s Karlem Spinellim z Neapole do Čech jako reakce na možnou ztrátu českého území. Španělská diplomacie v čele s hrabětem Oñatem se totiž obávala nepředvídatelných důsledků pro celou

⁵⁴ A. Nováková, *Mezi Flandry*, s. 13; J. Kubeš, *Ze Španělska*, s. 224.

⁵⁵ Jan Haubert, *Rodinný archiv Verdugo-Doupov. 1560-1705*, Plzeň 1973 (archivní inventář), s. 1.

⁵⁶ L. Igálffy-Igály, *Los Verdugo*, s. 222-223. [7. 10. 2021]

⁵⁷ *Siendo gobernador de Haarlem, Francisco Verdugo tuvo un hijo natural, fruto de su unión con una joven burguesa de dicha villa llamada Esther Vandeyck. Este hijo, cuyo nombre era Guillermo Verdugo y Vandeyck se convertirá con el tiempo en otro brillante militar siguiendo la senda de su padre.* Citováno z José Miguel Cabañas Agrela, *Francisco Verdugo*. [7. 10. 2021] K dispozici na: [Francisco Verdugo | Real Academia de la Historia \(rah.es\)](https://rah.es)

⁵⁸ A. Nováková, *Mezi Flandry*, s. 16-17.

⁵⁹ Tamtéž, s. 18-29.

(španělskou) Evropu.⁶⁰ Verdugo se Spinellim dorazili následujícího roku do Plané, kde už se před tím usadily Hýzrlovy oddíly. Jindřich Michal Hýzrle z Chodů, plukovník císařského vojska, od kterého se dochoval významný ego dokument popisující předbělohorské a pobělohorské období, jejich příchod okomentoval slovy: „*Tyto tři regimenty byly dobře vystrojené a vyzbrojené, a byl tam lid krásný a vybraný, samí zkušené soldáti, i jejich kapitáni byli urození, jen samá hrabata a knížata, že byla radost se podívat*“.⁶¹ Verdugo měl být podřízen Marradasovi, kdežto Spinelli a jeho Neapolitáni Buquoyovi. Vilém Verdugo společně s Marradasem putoval do Prachatic, které chtěli obsadit.⁶² Tam ale nepořídili, jelikož neměli dělostřeleckou podporu a naivně si mysleli, že se město vzdá.⁶³ Prachatice dobylo až Buquoyovo vojsko koncem září 1620.⁶⁴ Poté Verdugovy oddíly shodně s Hýzrlovými oddíly pokračovaly směrem na Rakovník, kde se nacházely na přelomu října a listopadu 1620.⁶⁵ V jeho okolí proběhla potyčka, během níž byl hrabě Buquoy „*do údu přirozeného střelen, ale rána ta smrtelná nebyla, poněvadž kulka pomalu letěla*“.⁶⁶ Dle Jindřicha Michala Hýzrla z Chodů se nepřítel „*rozhodl odtáhnout se svou armádou ku Praze na Bílou horu, vybudovat tam své postavení, vyhodit šance pro baterii a čekat pak na příchod císařské a bavorské armády, s níž by se v bitvě na otevřeném poli potkal*“.⁶⁷ Jindřich Michal Hýzrle z Chodů se naneštěstí bělohorské bitvy neúčastnil, jelikož byl odvelen na sever Čech, kde měl zajistit města Žatec a Louny.

V bitvě na Bílé hoře se valonská tercie zapsala hluboko do české historie. Dle autora *Kroniky Filipa IV.* (1631) Gonzala de Céspedes y Meneses „*čest vítězství připadla po Bohu Valonům dona Guillerma [Viléma] Verduga, na jehož praporci byl v Rakovníku spatřen divuplný plamen, jenž je vesele zvěstoval*“.⁶⁸ Kromě toho se jeho pluku podařilo zajmout syna vrchního velitele stavovských vojsk Kristiána z Anhaltu, aniž by ho poznal. Mladý Kristián II. z Anhaltu byl velice vychytralý, jelikož když byl zajat, vydával se za výmarského kapitána. Ve

⁶⁰ B. Chudoba, *Španěle*, s. 244-247; J. Forbelský, *Španěle*, s. 222-223; J. Polišínský, *Třicetiletá válka*, s. 127.

⁶¹ Věra Petráčková – Jan Vogeltanz (edd.), *Příběhy Jindřicha Hýzrla z Chodů*, Praha 1979, s. 334.

⁶² Václav Líva (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války 1618-1625 III. Regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*, Praha 1951, s. 62, 65.

⁶³ V. Petráčková – J. Vogeltanz (edd.), *Příběhy*, s. 335.

⁶⁴ [Prachatice – MPR - popis ostatním, historie \(hrady.cz\)](#) [online] [7. 3. 2022]

⁶⁵ I. Čornejová – J. Kaše – J. Mikulec – V. Vlnas, *Velké dějiny VIII*, s. 56

⁶⁶ V. Petráčková – J. Vogeltanz (edd.), *Příběhy*, s. 344.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ J. Forbelský, *Španěle*, s. 270.

svých vzpomínkách napsal, že se k němu Valoni chovali dobře a že byl tedy rád, že ho zajali právě oni.⁶⁹

Verdugův pluk prý jako první dorazil do Prahy, což později bylo vykládáno tak, že dopomohl císaři obnovit jeho moc v Království českém. Na jeho služby se nezapomnělo, a tak byl řádně odměněn poskytnutím slevy na zakoupení doupovského panství po Janu Albínovi Šlikovi a mašťovského panství po Janu Jindřichovi Štampachovi ze Štampachu.⁷⁰

Do této doby se výklad věnoval pouze tomu nejvýznamnějšímu členovi rodu Verdugů do roku 1620. Ovšem jak vypadaly vojenské kariéry jeho bratrů Jana (1579-1658) a Františka (1583-1650)?

Janovi se dařilo. Stejně jako jeho bratru Vilémovi mu byl dán doporučující dopis, který mu předpřipravil kariérní cestu. Již ve dvacátých letech 17. století byl generálním komisařem jízdy španělského krále, válečným radou a proguvernérem španělského Nizozemí.⁷¹

V písemnostech vztahujících se k jeho bratru Františkovi je možné nalézt mnoho zajímavých údajů o jeho vojenské činnosti. Předně to, že roku 1611 obdržel dopis od španělského krále Filipa III., ve kterém mu byl zvýšen jeho měsíční plat o osm escudos za jeho služby. Z dopisu též vyplývá, že František byl plukovníkem („*el coronel*“) pěchoty.⁷² O dva roky později mu byl zvýšen plat o 15 escudos, tentokrát však Albrechtem Habsburským, místodržícím španělského Nizozemí, které mu měly posloužit na jeho údržbu zbroje ve španělské pěchotě.⁷³

Klíčovým rokem pro Františka byl rok 1617, kdy prvního března obdržel povolení odejít do Itálie za svými bratry a sloužit s nimi ve stejné vojenské jednotce.⁷⁴ Ve druhém dopise datovaném z 23. března 1617 se lze dozvědět, že František dle výplatních knih sloužil v armádě již od roku 1612 a že se mu potvrzuje vyplácení 15 escudos na údržbu zbroje od roku 1613.⁷⁵ V posledním dopise z roku 1619 ho Albrecht vyslal s jeho oddílem do Království českého

⁶⁹ Tamtéž, s. 276-277; O. Chaline, *Bilá hora*, Praha 2013, s. 208-209, 211-215

⁷⁰ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 2; T. V. Bílek, *Dějiny*, s. 599-600, 615-616.

⁷¹ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 2.

⁷² „[L]e he hecho merced (como por la presente se la hago) de ocho escudos de Ventaja al mes demas de su placa ordinaria de soldado para que me sirua en una de las Vanderas de ynfanteria [e]Spañola del Tercio del Maestro de Campo don Geronimo Augustin“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 41, sign. A1, kart. 3. List ze dne 16. 4. 1611.

⁷³ „Le señalamos quinze scudos de entretenimiento al mes siruiendo en la Infant[er]ia española con sus armas“; tamtéž, inv. č. 41, sign. A2, kart. 3. List z 10. 9. 1613.

⁷⁴ „[L]oque le ymporta yr a Italia encompañia de sus hermanos“; tamtéž. List ze dne 1. 3. 1617.

⁷⁵ „[P]arece que don francisco Verdugo Hijo del coronel fran[cis]co Verdugo le siruio en ellos desde quatro de henero del año passado de mil seiscientos y doce“; tamtéž. List ze dne 23. 3. 1617.

jakožto pomoc Německu („*Socorro a Alemania*“). Tento valonský pluk, jak již bylo výše uvedeno, se stal klíčovým v bitvě na Bílé hoře.⁷⁶ Díky těmto událostem se František spolu se svými bratry dostal do Čech.

2. 2. Situace do Vilémovy smrti

Po bitvě na Bílé hoře se Království české opět postupně dostalo zpátky pod správu Vídně a začala nová éra českých dějin. Tato podkapitola se bude nejprve věnovat majetku, který Verdugové získali v rámci pobělohorských konfiskací. Následně bude analyzována vojenská činnost španělských rodů v Království českém po Bílé hoře. V poslední části bude kladen důraz na samotný rod Verdugů, který se aktivně účastnil třicetileté války, která se po české fázi rozšířila na říšskou půdu a do oblasti dnešního Beneluxu.

2. 2. 1. Majetky v Čechách

Jak již bylo poznamenáno v úvodu této práce, v pobělohorském Království českém se nastolil nový pořádek. Bylo obžalováno mnoho šlechticů – hlavně z řad nižší šlechty –, kteří se účastnili protihabsburského odboje. Konfiskace byly chápány jako část trestů za jejich činy namířené proti vládnoucí dynastii. Místo nich byla na jejich místo dosazena nová loajální šlechta. Jak významná to byla změna? Na tento fakt lze poukázat knihou Josefa Polišenského *Třicetiletá válka a evropská krize 17. století*, který zde poznamenal, že 53 % celkového majetku v Čechách bylo zkonfiskováno.⁷⁷ A právě i na tomto zabaveném majetku se na základě svých vojenských zásluh usadil rod Verdugo.

Z pramenů, které zpracoval Tomáš Václav Bílek, je patrné, že se Verdugové usadili v Čechách roku 1622, kdy Vilém Verdugo zakoupil panství Doupov po Janu Albínu Šlikovi za necelých 15000 zlatých jakožto odměnu za zajetí Kristiána II. Anhalta. Panství se skládalo z jednoho městečka a jedenácti vesnic (Drmová, Řednice, Jírov, Prachometry, Víska, Zakšov, Petrov, Okounov, Kozlov, Točov a Oleška).⁷⁸ Následujícího roku přikoupil panství Mašťov po Janu Jindřichu Štampachovi ze Štampachu. Toto panství jej stálo 85000 kop míšeňských grošů, ze kterých mu bylo císařským rozhodnutím odečteno 17000 kop míšeňských grošů. K tomuto statku patřil „zámek Mašťov s předhradím, pivovarem a poplužním dvorem, poplužní dvůr Brody, jinak Předlosův řečený, městečko Mašťov s předměstím, vsi Veliká ves, Chrašťany

⁷⁶ J. Kašparová, *České země*, s. 135; J. Kubeš, *Ze Španělska*, s. 224.

⁷⁷ J. Polišenský, *Třicetiletá válka*, s. 146.

⁷⁸ Marie Lišková, *Berní rula 32. Kraj žatecký I*, Praha 1954, s. 98-108.

s poplužním dvorem, Chotěbudice s poplužním dvorem, Němčany, Dobřenec, Chmelišťná, Mětikalov, Mekele s dvěma mlýny, Jeseň s poplužním dvorem, vsi pusté Čilkov, Mladějov, Hlohora a Kabová, s pěti mlýny a vším příslušenstvím⁷⁹. Mimoto Vilém ještě rozšířil své panství o tvrz Neprobylice u Podbořan.⁸⁰

V Rodinném archivu Verdugo se nachází listina od Karla z Lichtenštejna z roku 1623, kde je napsáno, že Vilémovi bylo vystaveno potvrzení koupě statku Mašťov za 87000 kop míšeňských grošů. To by tedy představovalo vyšší kupní částku, než jakou uvádí Tomáš Václav Bílek. Zbylá část listiny se s Bílkovou prací shoduje, jelikož je v ní obsaženo, co vše se vázalo k panství Mašťov. Například tam stojí, že k němu patřilo osm okolních vesnic s poplužními dvory, šenkovními domy, masnými krámy a kovárnami, nájemnými i poplatnými mlýny, též se všemi lidmi v městečku i předměstí, s pivovarem a sladovnami a podobně.⁸¹

Ovšem nejdůležitějším faktem bylo, že Vilém měl velice schopného osobního tajemníka Baltazara Cicognu, po kterém v Rodinném archivu Verdugo zůstalo mnoho francouzsky psaných dopisů vztahujících se ke správě statků, které za něj spravoval v době jeho nepřítomnosti. Jan Haubert poznamenal, že Vilém Čechy nikdy nenavštívil.⁸²

Rozsah a hodnotu Vilémova majetku nelze srovnávat s majetky, které získali například Buquoy nebo Marradas, jelikož měli vyšší hodnost v ligistické armádě. Ale při porovnání Viléma Verduga s dalšími příchozími Španěly, jako byli Martin de Huerta nebo Jakub Jindřich Paradís z Eschaide, je možné konstatovat, že Vilém dosáhl poměrně rozsáhlých majetkových zisků. Hodnota verdugovského majetku se totiž pohybovala okolo 160000 zlatých rýnských.⁸³ Naproti tomu Paradísové z Eschaide vlastnili majetek v hodnotě necelých 101000 zlatých rýnských.⁸⁴ Ovšem nejbohatším ze zmiňovaných španělských plukovníků byl Martin de Huerta, jehož město Písek vydalo za 110000 zlatých, což bylo více než celé Paradísovo panství nacházející se v Kamenici nad Lipou a Černovicích. Huertův majetek dle Bílkovy práce přesáhl hranici 200000 zlatých rýnských.⁸⁵ Lze tedy konstatovat, že v porovnání s Paradísy na tom

⁷⁹ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. 599, 615-616.

⁸⁰ A. Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze Království českého XIV. Litoměřicko a Žatecko*, Praha 1923, s. 409; T. V. Bílek, *Dějiny*, s. 611.

⁸¹ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 38, sign. D1, kart. 2. List ze dne 23. 9. 1623.

⁸² J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 2-3, 22.

⁸³ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. CXXIX, 599, 615-616; A. Sedláček, *Hrady XIV*, s. 409.

⁸⁴ T. V. Bílek, *Dějiny*, s. 849-850.

⁸⁵ Tamtéž, s. 48-49, 56, 201-202, 578, 1107.

nebyli Verdugové majetkově špatně, ale nebyli s to se rovnat Huertovi, Marradasovi, či Buquoyovi.

2. 2. 2. Pacifikace Čech

Po úspěšném dobytí hlavního města Království českého císařsko-ligistickým vojskem byly Čechy, až na některá místa, znovu dobyty. I přesto ale zbývala dobře opevněná místa jako Orlík, Tábor, Třeboň, Zvíkov, Plzeň, Sokolov a Loket, která byla třeba dobýt a zajistit jejich věrnost císaři.⁸⁶

Královské město Plzeň bylo dobyto Mansfeldovým vojskem v listopadu 1618.⁸⁷ Jaroslav Douša ve své studii napsal, že i když Plzeň měla ještě od husitských válek dvojité vysoké hradby s hlubokým příkopem, Mansfeld nasadil dělostřelectvo, které si cestu do města našlo. Od té doby Mansfeld využíval město jako zdroj příjmů, ze kterého hradil své vojsko. Přestože Mansfeld město dobyl a využíval k vojenským účelům, Plzeň mu hlavně vděčila za úpravu svých hradeb na moderní opevnění 17. století.⁸⁸ Město Plzeň a jejího soudobého držitele hraběte Mansfelda měl na starost Martin de Huerta, jelikož dobře znal Mansfelda a jeho muže ze zajetí v Písku z minulého roku.⁸⁹ Díky úspěšnému jednání se mu podařilo zajistit, aby Mansfeld zůstal tam, kde byl, a aby tak nenarušil rovnováhu sil během bojů na Bílé hoře. Navíc se mu podařilo zajistit, aby na základě smlouvy podepsané ve Stříbře na konci března 1621 Mansfeldovi vojáci opustili město. Tímto krokem se podařilo získat Plzeň, kterou začátkem dubna obsadil generál Tilly, a také Loket a Sokolov, které dobylo saské vojsko.⁹⁰

Jižní Čechy měl na starost generál Marradas, v důsledku čehož se nemohl osobně účastnit bojů u Prahy.⁹¹ Do konce listopadu 1620 se mu vzdala Soběslav a Jindřichův Hradec. Ovšem Třeboň podporovaná uniknuvším Fridrichem do Vratislavi se nechtěla vzdát. Proto ji oblehla část Marradasova vojska, které nešlo pomoci Buquoyovi se znovuzískáním Moravy.

⁸⁶ J. Forbelský, *Španěle*, s. 278-281.

⁸⁷ J. Kilián, *Dobytí*, s. 40-46; Miloslav Bělohávek – Jaromír Kovář – Miloslav Šváb – Adolf Zeman, *Dějiny Plzně I. Od počátku do roku 1788*, Plzeň 1965, s. 208, 212-213.

⁸⁸ Jaroslav Douša, *Plzeň v letech 1618-1621. K postavení a vývoji města v době českého stavovského povstání*, Folia Historica Bohemica 8, 1985, s. 162-163, 170-171.

⁸⁹ R. Fukala, *Konec*, s. 161.

⁹⁰ J. Douša, *Plzeň*, s. 183-185; J. Forbelský, *Španěle*, s. 280-281, 287; Jan Toman, *Zvíkov a Orlík v době českého stavovského povstání 1618-1622*, Jihočeský sborník historický 37, 1968, s. 163-164; J. Kilián, *Dobytí*, s. 57-59; M. Bělohávek – J. Kovář – M. Šváb – A. Zeman, *Dějiny I*, s. 215-216; R. Fukala, *Konec*, s. 162-169; Karel Tieftrunk (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká od r. 1602 do r. 1623 V. Od roku 1621 až do r. 1623*, Praha 1870, s. 57-58.

⁹¹ J. Forbelský, *Španěle*, s. 277.

Obležení Třeboně začalo již v září 1620. V Třeboni vládl pevnou rukou velitel Seton, který stále více potřeboval žold pro své vojáky, a proto například počátkem února 1621 žádal po radnících, aby mu do jedné a půl hodiny zajistili 7000 zlatých, jinak by si je byli museli zajistit sami žoldníci. Takových to požadavků bylo čím dál tím více, což obléháním vytížené město velice tížilo. Mezitím se Marradasovi v dubnu podařilo dobýt Orlický, který bránili holanďáci mušketyři. Ten byl důkladně vydrancován císařskými vojáky. Holanďanům z Orlického byl umožněn odchod do Plzně, kterou ještě tehdy ovládal Mansfeld. Poté se Marradas přesunul k obléhání Tábora a Zvíkova. Táborští prý byli velice zatvrzelí a nechtěli nic slyšet o vzdání se Marradasovu vojsku, jelikož věřili, že jim Mansfeld pomůže. Za zmínku také stojí, že od června 1621 pomáhaly dobývat Tábor tři kompanie Jakuba Jindřicha Paradise z Eschaide, dalšího ze Španělů, který se posléze usadil na jihu Čech v Kamenici nad Lipou. Ten byl při jedné inspekční cestě v okolí hradeb těžce zraněn, kdy mu jedna dobře mířená kulka prostřelila nos a líce. Operaci přežil, ale po zbytek života měl zjizvenou tvář.⁹²

V polovině listopadu, když Tábořským došla trpělivost v čekání na pomoc od Mansfelda nebo Jana Jiřího Krnovské a zásoby se významně tenčily, rozhodli se pro vyjednávání o kapitulaci.⁹³ Dne 18. listopadu konečně mohl Baltazar Marradas napsat knížeti Karlovi z Lichtenštejna o kapitulaci Tábora a svém přesunu k Třeboni a Zvíkovu. Marradas nechtěl, aby byl Tábor vypleněn, a proto žádal Lichtenštejna o vyplacení jednoho měsíčního žoldu svým vojákům jako odměnu za dobytí Tábora. Peníze vyplatili tábořští obyvatelé ve splátkách. Marradas zaslal oběma velitelům obléhaných míst – Třeboň a Zvíkov – nabídku kapitulace, ale oba argumentovali, že přísahali věrnost králi Fridrichovi a že se nemohou vzdát bez boje. Ovšem i přesto se vzdali. První se vzdala Třeboň, která začala vyjednávat o kapitulaci v únoru 1622, kdy jí začaly docházet zásoby jídla. Definitivně se ale vzdala až začátkem března. Pavel Skála ze Zhoře kapitulaci Třeboně popsal takto: „*V království Českém město a pevnost Třeboň poddalo se císaři 10. dne března, když soldáti, králi Fridrichovi povinností zavázaní, jako i měšťané ani pomoci žádné odnikud se dočekati, ani hladem z nedostatku profiantu mezi nimi pošlým již déle vytrvati nemohli. Měšťanům darováno hrdlo, i při jměním svém jsou zůstaveni; soldáty pak, vyvedše ven do pole, tak je ze služby jich staré, bez vši však výplaty, propustili, aby jeden každý z nich odešel svobodně cestou svou, kde by se mu dobře vidělo.*“⁹⁴

Zbýval hrad Zvíkov. Tento hrad dokázal vzdorovat díky příliš neúčinnému sevření, takže Zvíkovští mohli v srpnu 1621 uskutečnit spízní přepad Orlického, při němž vyhnali místní

⁹² R. Fukala, *Konec*, s. 248-249; K. Tieftrunk (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře, Historie V*, s. 164.

⁹³ R. Fukala, *Konec*, s. 252-255; K. Tieftrunk (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře, Historie V*, s. 181-183.

⁹⁴ K. Tieftrunk (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře, Historie V*, s. 210.

posádku a sebrali veškerý proviant, který se tam nacházel. Nakonec se ale obléhatelé domluvili s obránci na bodech kapitulace, ve kterých byl například obsažen volný odchod nebo odpuštění záškodnických činností během obléhání. Tím pádem v červenci roku 1622 byly Čechy zpacifikovány a vojsko se mohlo přesunout na aktuální bojiště – Moravu a Slezsko.⁹⁵

2. 2. 3. Moravsko-uherská anabáze

Den po bitvě na Bílé hoře utekl Fridrich Falcký se svým dvorem do Vratislavi, odkud se dál snažil řídit odboj proti ligisticko-císařskému vojsku. Fridrich se mohl spolehnout na své vojevůdce Jana Jiřího Krnovského, kterého pověřil udržením Moravy, a Petra Arnošta Mansfelda s Kristiánem Halberstadským, kteří měli udržet Dolní Falc, kterou dobýval španělský vojevůdce Ambrosio Spinola již od září roku 1620. Z hlediska evropského kontextu je důležité zmínit, že roku 1621 skončilo dvanáctileté příměří mezi Španělskem a Spojenými provinciemi, které ovlivnilo nadcházející vojenské události. Kromě toho se začaly štěpit strategické zájmy císařského a ligistického vojska, jelikož Maxmiliánovi I. byla přislíbena kurfiřtská hodnost a území Horní Falce po svém příbuzném. To se pro něj stalo reálným cílem, když císař v lednu 1621 uvalil acht na Fridricha Falckého, čímž ztratil svou kurfiřtskou hodnost a své panství. Tímto aktem se císaři podařilo politicky zničit Fridricha Falckého a celou Unii, která se v dubnu 1621 rozpadla, jelikož z ní vystoupili její členové. Oproti tomu císařské vojsko se snažilo zpacifikovat a dobýt zbytek Království českého a zabránit vpádu sedmihradského knížete Gabriela Bethelena z východu, se kterým se chtěl spojit Jan Jiří Krnovský.⁹⁶

Buquoy již v prosinci 1620 napochodoval se svým vojskem na Moravu, jelikož po bitvě na Bílé hoře se města jako Olomouc, Znojmo, Jihlava nebo Brno vzeprěla Fridrichu Falckému a snažila se najít přimluvu v nově ustanoveném správci markrabství kardinálu Františku z Ditrichštejna. Z tohoto období se zachovaly dva dopisy, které Vilém Verdugo obdržel od Karla Bonaventury Buquoye. Oba obsahují informace ohledně logistiky Vilémova vojska na Moravě. V prvním dopisu psaném v lednu 1621 ze Strážnice Buquoy Viléma informoval, že „na chléb je zde rozkaz, aby ten, co se nachází v Hradišti, se dal Vaší tercii“.⁹⁷ Ve druhém listu

⁹⁵ J. Forbelský, *Španěle*, s. 282-305; J. Polišínský, *Třicetiletá válka*, s. 160-161; J. Toman, *Zvíkov*, s. 164-171; Jaroslav Čechura, *Neklidné století. Třeboňsko v proměnách válečného věku (1590-1710)*, Praha 2021, s. 60-63; R. Fukala, *Konec*, s. 236, 245-247, 261-264, 276-277, 279.

⁹⁶ R. Fukala, *Třicetiletá válka I*, s. 79-80; J. Forbelský, *Španěle*, s. 305-312; Asunción Retorillo Atienza, *Ambrosio Spinola y el ejército de Felipe III, 1569-1621*, Burgos 2016 (disertační práce), s. 711-712; Josef Válka, *Dějiny Moravy II. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996, s. 100.

⁹⁷ „Para el pan va aqui orden para que el que esta en Radisch de para su Tercio de V. S.“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 12, sign. C3, kart. 2. List ze dne 8. 1. 1621.

si Vilém stěžoval na špatné ubytování, které bylo jeho vojákům poskytnuto. Buquoy mu z toho důvodu odpověděl, že „*může jít s ostatními do Brna, kde budete mít své ubytování*“.⁹⁸

Buquoyovi se podařilo vypudit vojsko Gabriela Bethelena na území Horních Uher, kam ho pronásledoval. V květnu dokázal dobýt Prešpurk, ale naneštěstí pro císařské vojsko v červenci 1621 během obléhání Nových Zámků byl zabit jeden z jejich neúspěšnějších vojevůdců Karel Bonaventura Buquoy y Longueval. Jindřich Michal Hýzrle z Chodů popsal jeho smrt takto: „*A tak asi třetího dne po tom přišla zpráva, že nepřítel vypadl pod vedením Jánuše Horvátha z pevnosti a pobíjí naše knechty při krmení. Hrabě Buquoy chtěl se dvěma kompaniemi Valonů prozkoumat pole a zase zajel tak daleko na svém malém utahaném koníku a jako vždycky bez poboční zbraně a bez pistolí. Jak už byl hodně daleko od ležení, tu se na něj a na jeho dvě kompanie Valonů vrhly houfy Uhrů se šavlemi. Valoni se dali hned na útěk a nechali tam generála, který na své malé herce uprchnout nemohl a při němž jen urozený kavalír Torquato Conti ještě s jedním hrabětem zůstal, ve štychu. Hrabě Buquoy byl proklát třemi kopími a zabit, Torquato Conti a ten druhý hrabě se po nějakém čase velice draho vykoupli.*“⁹⁹ Karel z Lichtenštejna se o Buquoyově smrti dozvěděl v polovině července 1621 ve zprávě od svého bratra Maxmiliána, kterého v dopise z 31. července žádal, aby mu takovéto zprávy posílal pravidelně, jelikož chtěl být o takovýchto důležitých věcech zpraven včas.¹⁰⁰

Po Buquoyově smrti byl pacifikací Uher pověřen hrabě Collalto.¹⁰¹ Mezitím v polovině června začalo pronikat do oblasti Opavska vojsko Jana Jiřího Krnovského, kterého místní vítali s nadšením, zvláště pak Valaši. Kníže Krnovský tak dokázal proniknout do Uher, kde se spojil s Gabrielem Bethelenem. Z toho důvodu byl na Moravu vyslán Valdštejn se svým vojskem, které mělo pomoci s odražením Jana Jiřího Krnovského. Valdštejn se měl v létě 1621 dostavit na schůzi do Brna, které se účastnil kardinál Ditrichštejn, Karel starší ze Žerotína a také Vilém Verdugo.¹⁰² Na schůzi se probíralo, jak účinně ochránit Moravu, která byla nakloněna Fridrichovi, a hlavně jak ji ubránit před útokem z Uher. Začátkem září se stavovsko-sedmihradské vojsko dostalo na jihovýchodní Moravu. Vojska postupně dobývala Strážnici, Veselí nad Moravou, Uherský Ostroh, Uherské Hradiště, Kunovice a Uherský Brod.¹⁰³ Z tohoto postupu měli velitelé císařského vojska strach, a jelikož jejich vojsko bylo méně početné,

⁹⁸ „[S]e podra encaminar con los demas a Bruna donde tendran su alojamiento.“; tamtéž. List ze dne 7. 2. 1621.

⁹⁹ V. Petráčková – J. Vogeltanz (edd.), *Příběhy*, s. 351.

¹⁰⁰ V. Liva (ed.), *Prameny III*, s. 174.

¹⁰¹ P. Balcárek, *Dobyvatel*, s. 81.

¹⁰² J. Janáček, *Valdštejn*, s. 224; František Matějka, *Morava za třicetileté války*, Praha 1992, s. 51.

¹⁰³ R. Fukala, *Třicetiletá válka I*, s. 89.

rozhodli se pouze bránit. Aby zabránili průniku nepřítele na západní břeh řeky Moravy, vypustili obránci všechny rybníky v jejím okolí, čímž se zvýšila hladina řeky. Stavovsko-uherské vojsko bylo podporováno Valachy, kterým velel Jan Adam z Víckova. Ti rabovali v okolí Kelče a Frýdku-Místku. Dokonce se pokoušeli dobýt Přerov.¹⁰⁴

I přesto ale Jan Jiří Krnovský neuspěl, jelikož nedokázal do zimy obsadit Olomouc, hlavní město markraběcího velení. Kromě toho byl podveden svým spojencem, jelikož Gabriel Bethelen uzavřel s císařem separátní příměří. Následně Bethelen musel ustoupit z Moravy. Mimoto „kníže krnovský neměl odvahu se vrátit ke svým vojákům, protože jim nemohl zaplatit žold. Sám odešel do Uher. Jeho vojsko se rozešlo u Oder. Některé jeho části se vzdaly saskému a slezskému vojsku. Jen část jeho vojska vedená synem Thurnovým Františkem Bernardem se probila přes Jeseníky do Kladska, kde přečkala zimu.“¹⁰⁵ Kladsko, které urputně vzdorovalo habsburskému vojsku jako již zmiňovaná česká města, padlo následujícího roku.¹⁰⁶

2. 2. 4. Osudy Verdugů do roku 1628 na základě osobní korespondence

Předchozí výklad sledoval rod Verdugo v Království českém do roku 1622. Následující výklad se zaměří na vývoj rodu mezi roky 1622-1628. Podkladem se stane španělsky psaná osobní korespondence bratrů Viléma, Františka a Jana nacházející se v již zmiňovaném fondu Rodinný archiv Verdugo. Předně je třeba uvést, že většina dopisů vztahující se k tomuto období byla napsána Vilémem a Františkem. Od Jana se ve zmíněném fondu taktéž nachází velká řada dopisů, ale až z pozdějšího období. Dopisy od Viléma Františkovi jsou dochovány z let 1626-1628, kdežto dopisy od Františka Vilémovi jsou datovány mezi roky 1619 až 1628.

Dříve, než bude věnována pozornost samotné osobní korespondenci a místům pobytu jednotlivých Verdugů, bylo by vhodné věnovat se stylu, jakým si bratři psali. Je nutné brát v potaz dva faktory. Prvním z nich bylo, že Vilém byl nejstarším žijícím Verdugem, což se odráželo také ve vzájemné korespondenci, neboť František k němu vždy cítil úctu, jak to vyplývá i z dochovaných dopisů. Za druhé je třeba zmínit, že Vilém jako jediný vlastnil majetky v Čechách, kdežto jeho bratři ne, a byl významnou politickou osobou, jelikož byl od roku 1621 správcem kraje Geldern a od roku 1624 správcem Dolní Falce. Kromě toho byl za svého života povýšen do hodnosti generála.¹⁰⁷

¹⁰⁴ F. Matějek, *Morava*, s. 47-57; J. Válka, *Dějiny II*, s. 100-101.

¹⁰⁵ F. Matějek, *Morava*, s. 59.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 58-60; J. Forbelský, *Španělé*, s. 292-293; R. Fukala, *Třicetiletá válka I*, s. 84-91; J. Válka, *Dějiny II*, s. 101.

¹⁰⁷ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 3; J. Kubeš, *Ze Španělska*, s. 225.

Jak bylo zmíněno výše, tón dopisů se liší podle adresáta. Když František psal Vilémovi, byl jeho styl pokorný a podřízený. U Viléma nic podobného nelze spatřit, jelikož pokud v dopise zmínil Františka, tak ho charakterizoval jako „*svého bratra, kterého Bůh ochraňuj, podplukovníka jezdeckého regimentu*“.¹⁰⁸ František Vilémovi v dopise z roku 1623 napsal: „*Dobře víte Vaše Milosti, že jsem Váš mladší bratr a že to, co mi zadáte jakýmkoliv způsobem, uposlechnu Vás jak ve věcech veřejných, tak ve věcech soukromých, do nichž zasvěťím svůj život.*“¹⁰⁹ Zajímavou částí jsou také závěry dopisů (subskripce), které František uzavíral slovy: „*Váš nejposlušnější bratr, který Vám líbá ruku*“ nebo „*Váš nejpokornější bratr*“.¹¹⁰ Již z toho je patrné, že mezi bratry vládla určitá hierarchie. Mladší František byl poslušný staršímu bratru Vilémovi. To dokládá dopis z roku 1628, v němž ho Vilém žádal, aby přijal návštěvu místo něj: „*Bratře, důvodem, proč jsem napsal a dal vědět svému bratrovi, byla moje indispozice, která došla do takové krajnosti, že jsem se nacházel velice sláb, ale díky boží milosti cítím úlevu. Chtěl jsem upozornit svého bratra, že velkovévoda Neuburský a hrabě Collalto se setkají dnes a zítra v Mohuči, a proto bych chtěl požádat svého bratra, aby políbil ruku a sloužil zmiňovanému velkovévodovi*“.¹¹¹ Kromě toho si lze povšimnout rostoucí role Františka, který za svého bratra přijímal významné hosty z řad říšské šlechty, čímž si mohl získat známosti a významné přátele do budoucna.

Z osobní korespondence obou bratrů se dochovalo necelých 40 dopisů. Většina z nich se věnovala vojenským tématům, jako byla logistika nebo postup vojsk. Obsahují ale též informace o počasí, oblečení nebo o půjčkách. Naneštěstí po srovnání dat sepsání dopisů je nutno poznamenat, že většina dopisů, která se nachází v Rodinném archivu Verdugo, neobsahuje odpovědi na předchozí dopisy. Za zmínku stojí, že v osobní korespondenci se nachází dva ucelené tematické bloky, které se zde pokusím více analyzovat. V prvním z nich lze nalézt dopisy vztahující se ke klášteru Fulda, jehož představený si Vilémovi stěžoval, že

¹⁰⁸ „*Don francisco Verdugo mi herm[an]o q[ue] dios guarde ten[ient]e coronel de un Regim[en]to de Caualler[ia]*“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 45, sign. Ba1, kart. 3. List ze dne 9. 5. 1628.

¹⁰⁹ „*Bien sabe V. S. soy su menor hermano y que lo que me mandare en qualquier modo le he de obedezzer tanto em publico como en secreto en que tengo de emplear mi Vida.*“; tamtéž, inv. č. 8, sign. Ba2, kart. 2. List ze dne 4. 12. 1623.

¹¹⁰ „*Su mas obediente hermano que su mano besa / Su mas humilde hermano*“; tamtéž. List ze dne 30. 3. 1624.

¹¹¹ „*Hermano el auer hecho escribir y llamar a mi hermano ha sido causa mi indisposición, la qual auia llegado a tanta extremidad que yo me he hallado muy debil, pero como a dios gracia me hallo algo aliuiado he querido auisar a mi hermano que el gr. duque de Neuburg y Conde Col[l]alto se ueran oy y mañana a Mogontia, y a este effecto quisiera que mi hermano fuesse a besar la mano y servir a dho. gr. duque*“; tamtéž, inv. č. 45, sign. Ba1, kart. 3. List ze dne 14. 9. 1628.

přes jeho území roku 1626 procházela nepřátelská vojska. Druhý ucelenější blok pochází od Františka, který sepsal několik dopisů během své účasti při obléhání Bredy, která padla roku 1625. Též je nutné upozornit, že dominantními roky dochované korespondence byly roky 1626 a 1627. Z prvního zmíněného roku se dochovalo 13 dopisů, z druhého roku 15 listů. Všechna tato data jsou uvedena v příloze č. 1.

Na základě uvedené korespondence lze analyzovat frekvenci psaní dopisů mezi jednotlivými bratry a taktéž sestavit jejich itinerář. Výhodou Františkovy korespondence je bezesporu čitelnost dat a míst pobytu. U Viléma je to obtížnější, jelikož na jeden list dokázal sepsat to, co František napsal Vilémovi na tři nebo čtyři strany.

První faktor korespondence představuje pravidelnost dopisování. V první řadě je třeba zmínit, že korespondence není úplná, takže analýzu není možné provést v plném rozsahu. Na základě dochovaných písemností lze konstatovat, že Vilém byl v první polovině roku 1626 velice činný. Z následujícího roku se dochovalo více písemností z jeho druhé poloviny, hlavně ze srpna a září, kdy Vilém psal velice pravidelně. Co se týče Františka, u toho je zvláštní, že jeho nejaktivnějšími obdobími byly měsíce březen a září.

Na základě Vilémovy korespondence lze analyzovat itinerář obou bratrů. Vilém se nejčastěji pohyboval v oblasti Rýnské Falce, ve které nejvíce času trávil v Kreuznachu. Mimoto se v jeho dopise nachází zmínka o Traque, nejspíše oblasti, jejíž polohu bohužel nelze dohledat. Františka bychom pro změnu museli hledat komplikovaněji, jelikož skoro každý dopis napsal odjinud. Jeho nejpravidelnější destinací byl Frankfurt nad Mohanem, také by jej bylo možné nalézt v Mohuči, Bruselu nebo v Praze.

Následující část bude věnována již zmiňovaným dvěma tematickým blokům neboli místům pobytu Verdugů, ze kterých se dochovalo větší množství pramenů. Bude se to týkat významné nizozemské pevnosti Breda a kláštera Fulda.

V předchozí části byla kladena pozornost na Verdugy do pádu Kladska roku 1622. Taktéž bylo zmíněno, že se poté přesunuli na jiná bojiště Evropy, a to do Římsko-německé říše a Nizozemí. Ještě v březnu 1622 se Vilém nacházel na Moravě. V tu dobu se přesouval se svým vojskem do Čech.¹¹² Poté měl Verdugo s ostatními španělskými oddíly na základě císařského rozkazu pokračovat do Horní Falce.¹¹³ Mezitím tentýž rok pokračoval Spinola s dobýváním zbylých Fridrichových držav v Porýní. Zde se mu postavili se svými vojsky hrabě Mansfeld a Kristián Halberstadský. Kromě toho se tam nacházelo několik anglických posádek, se kterými

¹¹² V. Liva (ed.), *Prameny III*, s. 253, 256.

¹¹³ Tamtéž, s. 271-272.

se osobně setkal Vilém Verdugo při dobývání Frankenthalu roku 1623. Zmínku o této vojenské činnosti lze nalézt v dopise mezi baronem Somogyim a kardinálem Ditrichštejnem, ve které se píše, že se angličtí vojáci vzdali Vilémovi.¹¹⁴ V důsledku proher Fridrichových vojsk u Wimpfenu a Höchstu roku 1622 byly jeho naděje na udržení Dolní Falce zpečetěny.¹¹⁵ Definitivní tečkou za Fridrichovou politickou kariérou ve Svaté říši římské národa německého měl být sněm v Řezně, na němž byl 23. února 1623 právně zbaven kurfiřtské hodnosti, která i s Horní Falcí přešla na Maxmiliána Bavorského.¹¹⁶

Důležitou zónu, která byla spjatá s Verdugy, představovalo Španělské Nizozemí. To bylo rozdělené na dvě části – katolickou Arraskou unii a kalvínské Spojené provincie. Druhá jmenovaná oblast po roce 1621, kdy vypršelo dvanáctileté příměří se Španělskem, finančně podporovala Fridrichovy operace.¹¹⁷ Španělé považovali porážení nizozemské říše za hlavní prioritu, jelikož v Říši již získali to, co chtěli. Kromě toho bylo Španělsko budováno na základě námořní (a zámořské) moci.¹¹⁸ Proto roku 1621 Spinola obsadil významné pohraniční území Jülich a o rok později ohrozil nizozemské město Bergen-op-Zoom vedle Bredy. Španělské jednotky postupovaly vstříc Bredě, kterou oblehly v srpnu 1624. I přesto se španělská vojska mohla obávat vpádu francouzských vojsk do zad, jelikož Nizozemí podepsalo v červnu 1624 s Francií spojeneckou smlouvu na dobu tří let. Navíc Anglie stvrdila sňatkem prince Karla s francouzskou princeznou Henriettou Marií své spojení s Francií.¹¹⁹

Z období obléhání Bredy se dochovaly tři Františkovy dopisy adresované Vilémovi. V prvním dopise začal tím, že jeho „*největším přáním je mítí dopisy o Vašem zdraví, kterému žehnej Bůh, a kterému nechť se daří dlouho*“.¹²⁰ Poté pokračoval s informací ohledně Mansfelda, který po porážce u Stadlohnu rozpustil své vojsko a v srpnu 1623 odešel do Itálie, kde začal sloužit Benátské republice. Na základě Londýnské smlouvy z dubna 1624 se přesunul do Anglie, která mu měla vyzbrojit armádu čítající 13000 vojáků. Ta měla přistát ve Francii a pomoci přerušit spojení španělské armády do Flander, tzv. Španělskou cestu, ale nakonec

¹¹⁴ Miloš Kouřil (ed.), *Documenta Bohemica bellum tricennale illustrantia* III, Praha 1976, s. 168.

¹¹⁵ J. Polišenský, *Třicetiletá válka*, s. 164-165.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 166; Jiří Hrbek, *Mezi mírností a spravedlností. Vláda Ferdinanda II. v prvních letech po bělohorské bitvě*, *Opera Historica* 22, 2021, s. 230.

¹¹⁷ A. Ubieto Artero a kol., *Dějiny*, s. 275, 317.

¹¹⁸ J. Forbelský, *Španělé*, s. 372.

¹¹⁹ J. Polišenský, *Třicetiletá válka*, s. 166; Týž, *Nizozemská politika*, s. 308-309; P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 364; A. Ubieto Artero a kol., *Dějiny*, s. 317; Peter Englund, *Nepokojná léta. Historie třicetileté války*, Praha 2000, s. 229.

¹²⁰ „*[M]i summo desejo de tener cartas de su salud la qual Dios aumente y prospere los años*“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 8, sign. Ba2, kart. 2. List ze dne 4. 2. 1625.

z důvodu diplomatických neshod mezi Francií a Anglií přistála v nizozemském Zeelandu a snažila se pomoci obležené Bredě nezávisle na anglické koruně.¹²¹ František o Mansfeldovi svému bratrovi napsal: „*Říkají, že Mansfeld byl tak drzý, že se opovážil žádat Jeho Milost o průchod do Palatinátu [Falce] způsobem, že se z toho vyvozuje, že chce dát na vědomí, že sem přijde*“.¹²² Také jej informoval, že „*nyní přišlo varování, jak moc [blízko?] se nakonec nacházel princ oranžský [Mořic Oranžský]. [...] Ve svých předchozích [dopisech] jsem zaslal Vaší Milosti zprávy o Anglii*“.¹²³ Z toho vyplývá, jak moc se španělští obléhatelé obávali nečekaných útoků ze strany Nizozemců a jejich spojenců. V následujícím dopise z 22. února 1625 František informoval Viléma, že jsou tací, „*kteří říkají, že Mansfeld dorazil se svými lidmi mezi [města] Bergen op Zoom a Antverpy*“.¹²⁴ Tato část dopisu potvrzuje předchozí domněnku neboli strach obléhatelů z pomoci obléhaných. Dále ho zpravil, že „*se proti němu postaví pan don Karel Coloma s tím svým [vojskem] mezi Mechelenem a Gierou*“.¹²⁵ Také se zmínil, že „*tady se nenacházel nikdo, kdo by si nepředstavoval, že může být záměrem Mansfelda vidouce tady dobře umístěné záležitosti, jít skrze hrabství emdenské a zkusit projít přes Brunšvik do Falce*“.¹²⁶

Z citované pasáže lze získat dvě informace. Za prvé, že se Vilém musel s největší pravděpodobností nacházet v oblasti Falce, a František jej informoval o možném pohybu nepřítele. Tuto verzi potvrzuje Josef Forbelský, který napsal, že Vilém v dubnu 1625 pobýval v Kreuznachu, odkud informoval kardinála Ditrichštejna o Mansfeldově vylodění.¹²⁷ A za druhé, že Mansfeld mohl zanechat obléhanou Bredu napospas a místo toho zkusit odvážný manévr, kterým by vpadl do relativně nehlídané Falce a zkusit ji dobýt. V posledním dopise si František hned na úvod stěžoval na nedostatek missivů od svého bratra. Výše bylo zmíněno

¹²¹ J. Polišínský, *Třicetiletá válka*, s. 166; J. Forbelský, *Španělé*, s. 377; P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 365.

¹²² „*Mansfelt dizen ha sido tan insolente que se a atreuido a pedir a su A[lteza] paso para el Palatinato de mode que se colige por esto quiera dar a entender uendra aquí (...)*“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 8, sign. Ba2, kart. 2. List ze dne 4. 2. 1625.

¹²³ „*Oy ha uenido auiso como el Principe de Orange estaua muy al cauo. Por mis antecedentes he enbiado a V. S. las relaciones de inglaterra (...)*“; tamtéž. List ze dne 4. 2. 1625.

¹²⁴ „*[A]y que dizen que mansfelt ha allegado entre Bergasobsom y Amberes con su gente*“; tamtéž. List ze dne 22. 2. 1625.

¹²⁵ „*[A] cuyo opposito se halla el s[eñor] Don Carlos Coloma con el suyo entre Malinas y Giera*“; tamtéž. List ze dne 22. 2. 1625.

¹²⁶ „*Por aca no ha faltado quien aya quimerado que puede serse a la intencion de mansfelt uiendo las cosas por aca bien puestas yr por el condado de emden y intentar por el Pays de bronuich la entrada en el Palatinato*“; tamtéž. List ze dne 22. 2. 1625.

¹²⁷ J. Forbelský, *Španělé*, s. 377.

francouzsko-nizozemské spojenectví z roku 1624. V dopise z 19. března 1625 se již odráží nejen finanční, ale hlavně vojenská pomoc Francie Spojeným provinciím. František Vilémovi napsal, že „*enemigo vytváří shromáždění svých lidí a 1800 francouzských jezdců s Alberstatem již dorazilo*“.¹²⁸ Mimoto mu sdělil, že jej Jan Claros de Guzmán,¹²⁹ bratr vévody z Mediny Cidonie a příbuzný hraběte Olivarese, s největším naléháním požádal o jednu knihu jejich otce, kterou sepsal ve formě kroniky během jeho vojenské kariéry ve Flandrech mezi léty 1579 a 1594.¹³⁰ Zmiňovaná kniha se jmenovala *Zápisky o válce friské (Comentario de la Guerra de Frisia)*.

Bohužel více dopisů se v Rodinném archivu Verdugo nedochovalo. I přesto tyto pasáže z Františkových dopisů byly dostačující na to, aby přiblížily způsob myšlení jednoho z důstojníků španělské armády obléhajících Bredy. František několikrát vyjádřil strach z vpádu nepřítele, ale na druhou stranu byl nadšen, když jej vysoce urozený španělský šlechtic požádal o poskytnutí knihy jeho otce.

Bitva u Bredy dopadla dobře pro španělskou stranu. Nejenže se podařilo nepřítele několikrát odrazit, ale dokonce v dubnu 1625 skonal vrchní představitel Spojených provincií Mořic Oranžský. Breda se vzdala 5. června 1625.¹³¹ Tento okamžik se hluboce zapsal do španělské historie. Nejenže se o ní psalo, ale dokonce se o jejím pádu kreslily obrazy. Například Velazquez nakreslil obraz Kapitulace Bredy, španělsky *Las lanzas* nebo také nazývaný *La rendición de Breda*. Josef Forbelský popsal kapitulaci Bredy takto: „Potom co se velitel města Justin Nassavský vzdal, obránci odcházeli s vlajícími prapory a za víření bubnů, podržující si část zbroje. Spinola a sbor jeho důstojníků se s nimi setkal na předměstských šancích, a když před ním sklonili své prapory, prokázal jim čest a ocenil jejich boj.“¹³²

Po pádu Bredy zavládl v Nizozemí, Anglii a Dánsku neklid. Všechny tyto státy se obávaly vítězství katolických vojsk v Říši, a hlavně v Nizozemí. Proto se spojily do takzvané Haagské koalice, která vznikla v prosinci 1625 a jejímž cílem bylo vytlačit císařské a ligistické vojsko ze severoněmeckého území. Akce spojenců měly podle vojenských plánů proběhnout

¹²⁸ „[E]l enemigo haze la junta de su gente y que los 1800 cauallos de francia con Alberstat an ya allegado“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 8, sign. Ba2, kart. 2. List ze dne 19. 3. 1625.

¹²⁹ [Juan Claros de Guzmán | Real Academia de la Historia \(rah.es\)](http://rah.es) [online] [28. 11. 2021]

¹³⁰ „El Maesse del Campo don Juan Claros de Guzman her[ma]no del Duque medina cidonia y deudo del s[e]ño[r] Conde de oliuares con summo encarecimiento me ha pidido un lybro de nuestro Padre y assi me ha parecido no dejar de dar parte a V.S.“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 8, sign. Ba2, kart. 2. List ze dne 19. 3. 1625.

¹³¹ J. Polišínský, *Třicetiletá válka*, s. 166; P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 365.

¹³² J. Forbelský, *Španělé*, s. 373.

koordinovaně. Dánský král Kristián IV. měl podniknout ofenzívu do Dolnosaského kraje, Kristián Halberstadtský na Rýně, generál Mansfeld do Čech a Gabriel Bethelen do Dolních Rakous.¹³³

Na jaře 1626 bratři Vilém a František Verdugo dleli v Německu. Z toho důvodu je zastihla zmiňovaná ofenzíva Haagské koalice. V jejich osobní korespondenci se ocitla zmínka o Fuldě, která obsáhla několik dopisů.

Fuldský opat napsal Vilémovi dopis, ve kterém stálo, že se 30. března 1626 na hranicích fuldského území objevilo „*přibližně pět kornet jízdy nepřítele*“. Dle sdělení opata prý vesničané tvrdili, že se na hranicích objevilo až osm kompanií, jejichž záměr prý nemohli znát.¹³⁴ Vilém byl touto zprávou, kterou přeposlal svému bratrovi, velice znepokojen, jelikož Františkovi napsal, že „*na základě extraktu, který mi zaslal, nemohu nic vyřešit bez osobního rozkazu Jeho Excelence pana markýze*.“¹³⁵ Vilém zde měl nejspíše na mysli markýze Aytonu, španělského velvyslance v Římsko-německé říši. Bratra dále informoval, že zaslal do Bruselu dopis Jeho Excelenci markýzovi z Aytony, ve kterém markýze informoval o žádosti fuldského opata vyslání vojenské pomoci do Fuldy. Vilém Františka zpravil, že brzy očekával Aytonovu odpověď s rozkazem pomoci fuldskému opatství.¹³⁶ Již druhého dubna zaslal Vilém Františkovi dopis, ve kterém doufal, že jeho bratr byl již zpraven o pohybu nepřítele, který se nedávno objevil v okolí Fuldy. V závěru dopisu jej nabádal, „*aby rozkázal kompaniím svého pluku, aby byly připraveny přispěchat na pomoc [...] v případě potřeby*.“¹³⁷

Druhá kapitola bude uzavřena několika dopisy, které se vztahují k Verdugům a ostatním španělským rodům do roku 1628. Na předchozích stránkách zaznělo, že Vilém Verdugo byl důležitým španělským důstojníkem. Kromě svého bratra obdržel dopisy od císaře Ferdinanda II., Isabely Kláry Evženie, správkyně Španělského Nizozemí, nebo hraběte Baltazara

¹³³ R. Fukala, *Třicetiletá válka I*, s. 113-116.

¹³⁴ „*Tenemos auiso [...] de como el dia de hyer parecieron a cerca de cinco cornetas de Cauillos del enemigo en los confines del nu[estr]o Principado y dicen los veillanos que son ocho Comp[añi]as a que su intento vaya dirigido no podemos sauerlo*“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 45, sign. Ba1, kart. 3. List ze dne 31. 3. 1626.

¹³⁵ „*[S]egun el Extrato que me embia con todo esse no podre resolver a ello sin orden particular de Su Ex[celenci]a el s. Marques*“; tamtéž. List ze dne 24. 4. 1626.

¹³⁶ Tamtéž. List ze dne 24. 4. 1626.

¹³⁷ „*Aunque no dudo my hermano quede auisado del quartelmae[stro] General Bershofe de las tropas enemigas que an parecido pocos dias a en los confines del Principado del Abad de fulda sin sauerse a que fin he querido, toda via, embiarle el traslado que aqui va junto, para que mi hermano eche de veer particularm[en]te lo que en ello ay y mande las Comp[añi]as de su Regim[ien]to esten apercebidas de acudir (...) en caso de necesidad*“; tamtéž. List ze dne 2. 4. 1626.

Marradase y Vique, vesměs významných osobností tehdejší doby. O Buquoyovi již byla řeč ve vztahu k moravskému tažení, o Ferdinandu II. také.

Od Marradase se sice dochovaly pouze dva dopisy, které jsou ovšem velice zajímavé z hlediska výpovědní hodnoty. V prvním z 25. června 1626 oslovoval Viléma *Vaše nejjasnější blahorodí* („*Vuestra señoría ilustrísima*“) a byl šťasten, že mu mohl sloužit.¹³⁸ Ve druhém dopise ze stejného dne mu napsal: „*Tato válka je více prospěšnější a užitečnější pro krále [Filipa IV.] než pro císaře, tak se tomu rozumí ve Španělsku. A tak tam dopravíme všechny síly, všechny ligy a špatné úmysly, z čehož věřím v Boha, zvítězí nejjasnější rod rakouský, jehož zbraně jsou společné*“.¹³⁹ Dále mu napsal, že je třeba, aby ochraňovali toho nejchudšího a nejvíce potřebného. Též ho upozornil na fakt, že byli vychováni stejnými pány vychovateli a požádal Viléma, „*aby stále Vaše nejjasnější blahorodí pokračovalo, kdykoliv to bude možné, v naší korespondenci*“.¹⁴⁰ Nejzajímavější částí dopisu je jeho závěr, kde se Marradas stavěl do podřadné role „*dlouholetého příznivce a nejzavázanějšího služebníka*“.¹⁴¹ Z tohoto dopisu vyplývá, jak považovala nově příchozí usazená šlechta v Království českém za důležité, aby krajané společně spolupracovali. Taktéž stojí za zmínku, jak Marradas hodnotil prospěšnost války pro Filipa IV. Oba dopisy byly odeslány z Ascherslebenu, jež se nachází mezi Lipskem a Magdeburkem.

Poslední dopisy, které budou v této části okomentovány, byly od již zmíněné správkyně Španělského Nizozemí Isabely Kláry Evženie. Od té se dochovaly celkem čtyři listy, všechny z roku 1628. První tři psaní se vztahovala k ubytování a verbování vojska, ovšem čtvrtý je z nich nejzajímavější, jelikož poukazuje na morálku Vilémových vojáků. Isabela Evženie mu napsala, že se jí ze strany opata Kláštera svatého Maximina nacházejícího se v Trevíru dostalo informací, že jeho důstojníci přinutili poddané zmíněného opata, „*aby znovu zaplatili jistý poplatek a tribut*“.¹⁴² Zde je možné si povšimnout, že Vilémovi důstojníci měli nejspíše hluboko do kapsy a rozhodli se získat peníze na místních, kteří ovšem odváděli kontribuci jinému pánovi – opatovi. Dále mu Isabela Klára Evženie nařídila, aby „*jim zařídil krátkou*

¹³⁸ Tamtéž, inv. č. 23, sign. C14, kart. 2.

¹³⁹ „*[M]as util y prouechosa para el Rey esta guerra que hacemos que no para el Emperador, y assi se entyende en españa (...), puesaca, acarreamos todas las fuerzas, todas las ligas y malas intenciones, de que espero en Dios triumphara la S^{ma} Casa de Austria, cuya armas son todas unas*“; tamtéž.

¹⁴⁰ „*[S]up[li]co a V. S. I^{ma} continue syempre que se pudiere nuestra corespondencia*“; tamtéž.

¹⁴¹ „*[A]ntiguo aficionado y obligadísimo seruidor*“; tamtéž.

¹⁴² „*[H]an obligado a los habitantes en los d[ic]hos villaxes y haciendas que paguen de nueuo ciertos dacios y tributos*“; tamtéž, inv. č. 34, sign. C25, kart. 2. List ze dne 5. 9. 1628.

a dobrou spravedlnost“,¹⁴³ jelikož opatství je pod „*ochranou krále, mého pána*.“¹⁴⁴
V posledním dopise první kapitoly jsem chtěl poukázat na svévolné chování vojáků, které se tak hluboko dostalo do povědomí tehdejších lidí, kteří za vojáky nebo žoldáky viděli pouze bídu a drancování. Stejným způsobem popsal František Matějek působení císařských a španělských oddílů na Moravě roku 1621.¹⁴⁵

¹⁴³ „*[L]es hagais breue y buena Justicia*“; tamtéž. List ze dne 5. 9. 1628.

¹⁴⁴ „*[D]e la proteccion del Rey mi s[eñor]*“; tamtéž. List ze dne 5. 9. 1628.

¹⁴⁵ F. Matějek, *Morava*, s. 59-60.

3. Osudy rodu Verdugo do čtyřicátých let 17. století

Následující kapitola bude věnována rodu Verdugo po smrti Viléma, jednoho z nejdůležitějších příslušníků tohoto rodu. Výklad se nejdříve zaměří na Vilémovu smrt a události s ní spjaté. Pozornost bude věnována jeho závěti, která do budoucna ovlivnila rodinné vztahy analyzované šlechtické rodiny s ostatními jejich příbuznými i mezi sebou navzájem. Na tyto vztahy poukáže druhá podkapitola.

3. 1. Smrt velkého Verduga

20. prosince 1628 skonal v Kreuznachu Vilém Verdugo.¹⁴⁶ Dle tehdejších ustálených konvencí zemřel dobrou smrtí, jelikož měl sepsanou závěť, ve které rozdělil svůj majetek a zajistil, aby bylo postaráno o pozůstalé příbuzenstvo a věřitele. Navíc měl sepsaný registr dopisů,¹⁴⁷ což by jistě potěšilo jezuitu Antonia Sucquera, jenž všeobecně radil, aby tyto položky měla dotyčná osoba před svou smrtí zařízené.¹⁴⁸

Smrt prvního hraběte z tohoto rodu musela velice zasáhnout jeho nejbližší příbuzné, jelikož zemřel tehdy nejdůležitější příslušník jejich rodu. Kromě toho skonal také nejbohatší příslušník Verdugů. Naneštěstí měl neschopného syna Františka, který prý byl alkoholik. Nejenže ho vlastní otec vydědil, ale ani mu přímo neodkázal své dominium.¹⁴⁹ O Františka se do jeho smrti v srpnu 1630 staral jeho strýc František, druhý hrabě Verdugo, což potvrzuje čtvrtý bod výpisu z Vilémovy závěti, kterou se budou zabývat následující odstavce.

3. 1. 1. Vilémovo dědictví

Vilém po sobě zanechal rozsáhlou doménu skládající se z Doupova, Mašřova a Neprobylic. Tato tři panství po své smrti odkázal svým dvěma bratrům, kteří si je mezi sebou rozdělili. Jelikož po sobě zanechal mnoho dluhů, uvedl ve své závěti, aby byly splaceny v hotovosti v co nejbližší době.¹⁵⁰ Tyto starosti padly na zmiňované bratry Jana a Františka, kteří se na pozůstalosti po svém bratru nedohodli ani do roku 1639, což vypovídá z jejich osobní korespondence.¹⁵¹

¹⁴⁶ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 3.

¹⁴⁷ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 38a, sign. D1, kart. 2.

¹⁴⁸ Pavel Král, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004, s. 80-82.

¹⁴⁹ L. Igálffy-Igály, *Los Verdugo*, s. 225-226.

¹⁵⁰ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 3.

¹⁵¹ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3; tamtéž, inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7.

Po Vilémově smrti rozeslal František informaci o bratrově smrti. Tento akt byl významnou součástí pohřbu šlechtice, jelikož během něho symbolicky „mohl zemřelý šlechtic nadobro opustit pozemský svět a přenechat místo novému členu rodu.“¹⁵² Aby byl tento akt veřejně známý, musela jeho smrt vejít „v obecnou známost“.¹⁵³ Dopisy zmiňující Vilémovu smrt byly zaslány Františkovi Moncadovi, markýzi de Aytona, Karlu Colonnovi z Felsu, markýzi Spinolovi, hraběti de Soliez, kardinálovi Františkovi z Ditrichštejna a Baltazaru Marradasovi. Od zmiňovaných osob vzápětí dorazily kondolence.¹⁵⁴

První kondolenci František obdržel až 10. ledna 1629, a to od markýze Aytony, tedy ještě před pohřbem samotného Viléma. Zmínil v ní, jaká smutná zpráva to byla, když ji obdržel. Vzápětí Františkovi nabízel své služby, což ještě zmínil v dopise z 8. prosince téhož roku.¹⁵⁵ Následně až do 6. března 1629 nic nepřišlo. Až zmíněný den dorazila kondolence od Baltazara Marradase, se kterým si Vilém dopisoval již dříve. Ten ve své kondolenci připomínal, že byl „*srdečný přítel a služebník zmiňovaného velkého kavalíra*“.¹⁵⁶ 24. března dorazil projev soustrasti od Vilémova španělského přítele hraběte de Soliez. Zmíněný šlechtic odeslal svůj list z Madridu. Psal v něm, že obdržel od Františka dva dopisy, jeden z prosince a druhý ze 7. ledna 1629. Poté ho informoval, že ho jeho smrt velice zasáhla a že Viléma považoval za váženého přítele.

Samotný Vilém byl pohřben 15. ledna 1629 v Kreuznachu, kde pobýval mnoho let jako guvernér Dolní Falce. Během pohřbu pronesl pohřební řeč kněz Vilém Staden. Později byl Vilém Verdugo pochován v Lucemburku vedle svého otce, což je možné považovat za ukázkou kontinuity rodu. Takto tomu bylo například u Václava nejstaršího Berky z Dubé, který si koncem 16. století přál být pochován vedle svých předků v chrámu svatého Víta v Praze.¹⁵⁷ Bohužel se nedá v odborné literatuře dohledat, v jakém kostele nebo klášteře byl Vilém Verdugo pochován. Ve Vilémově případě lze spatřit, že se s novým prostředím nesžil, což bylo u prvních Verdugů velice obvyklé. Kromě oslavného kázání byl stejným autorem vychválen

¹⁵² P. Král, *Smrt*, s. 175.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 83, sign. C11, kart. 5; inv. č. 84, sign. C12, kart. 5; inv. č. 85, sign. C13, kart. 5; inv. č. 88, sign. C16, kart. 5; inv. č. 89, sign. C17, kart. 5; inv. č. 90, sign. C18, kart. 5.

¹⁵⁵ Tamtéž, inv. č. 83, sign. C11, kart. 5.

¹⁵⁶ „[Y]o fui cierto cordialísimo amigo y seruidor de aquel gran cauallero“; tamtéž, inv. č. 84, sign. C12, kart. 5.

¹⁵⁷ Pavel Král, *Kult předků. Paměť a smrt v myšlení české šlechty na počátku novověku*, in: Václav Bůžek – Pavel Král (edd.), *Paměť urozenosti*, Praha 2007, s. 176-177.

v latinsky psané knize *Trophaea Verdugiana*.¹⁵⁸ Prostřednictvím této knihy a pohřebního kázání zmiňovaného kněze byla připomínána sláva rodu Verdugo do Vilémovy smrti.¹⁵⁹

Za pozornost stojí, že Vilémova závět byla pořízena nikoliv v Království českém, ale v Římsko-německé říši. Martin Zelený ve své diplomové práci poznamenal, že tehdy bylo zvykem mít v Království českém sepsanou závět česky, což ale byla řeč, kterou prý Vilém ani jeho osobní tajemník Baltazar Cicogna neovládali. Z toho důvodu na radu Pavla Michny z Vacínova Vilém zažádal panovníka o mocný list, jímž mu bylo umožněno sepsání závěti v latinské podobě. V Rodinném archivu Verdugo se nachází německý překlad latinského testamentu z října 1625.¹⁶⁰ Tento akt mohl zkomplikovat jednání se zemskými úřady, jelikož testamenty byly v této době sepisovány v rezidencích šlechticů nebo v hlavním městě království za přítomnosti úředníků úřadu desek zemských.¹⁶¹ Ovšem po vydání Obnoveného zřízení zemského byla omezena moc panovníka ve věcech testamentů šlechtických rodů, jelikož šlechtici mohli sepisovat své závěti nezávisle na vládci. Od této doby se šlechtici v posledních vůlích často odkazovali na pasáže nového zemského zákona.¹⁶²

Nejbližší přiblížení podoby Vilémovy závěti obsahuje listina nazvaná *O testamentu z Gueldres*.¹⁶³ Samotná závět Viléma Verduga byla ověřena v den jeho smrti. Listina začala s informací o pohřbu. V prvním bodě bylo zmíněno, že uložení těla („*deposito*“) a ostatní slavnosti („*otras ceremonias*“) byly provedeny, a že se dědicové budou snažit zařídit uskutečnění dvou mší a almužny. Zde se mohlo jednat o vystavení Vilémova těla, jelikož bylo zvykem vystavit nabalzamovaného nebožtíka na odív v *castrum doloris*. Pavel Král to komentuje slovy, že „slavnostně upravené přírodní tělo, které nebylo živé, ovšem ani nevykazovalo známky devastace, posloužilo k budování a utvrzování pozice tělu sociálnímu, které mělo zůstat v kolektivní sociální paměti. Přechodový rituál pohřbu udržoval kontinuitu urozenosti a začleňoval zemřelého do dlouhého seznamu dříve zemřelých rodinných příslušníků.“¹⁶⁴ V návaznosti na citovaný text je třeba uvést, že u Verdugů byl jediným

¹⁵⁸ Wilhelm Staden, *Trophaea Verdugiana*, Kolín nad Rýnem 1630. K dispozici na: [Staden, Wilhelm: Trophoea Verdugiana', Image 1 of 390 | MDZ \(digitale-sammlungen.de\)](#)

¹⁵⁹ L. Igálffy-Igály, *Los Verdugo*, s. 225; J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 3; A. Nováková, *Mezi Flandry*, s. 82-83; P. Král, *Kult*, s. 179-180.

¹⁶⁰ M. Zelený, *Verdugové*, s. 106-107.

¹⁶¹ P. Král, *Smrt*, s. 86-87.

¹⁶² Tamtéž, s. 105-106.

¹⁶³ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7.

¹⁶⁴ P. Král, *Kult*, s. 180.

problémem krátký seznam významných členů rodu, jelikož Vilém byl teprve po svém otci druhým významným Verdugem, kterého v historii známe.

Dle Vilémovy závěti měl být majetek rozdělen na tři díly – mezi jeho dva bratry, syna a věřitele, mezi které taktéž patřily jeho sestry. Dle zmiňované listiny se celkem mělo jednat o 26 věřitelů. František ve vztahu k jeho sestrám nacházejícím se v klášteře svatého Ildefonsa v Talaveře v sedmém bodu potvrdil, že bude o obě sestry postaráno. Mezi věřitele měl také patřit Františkův synovec Antonín (Antonio) de Contreras, který bude ještě zmíněn vzápětí. V tomto listu se objevila první zmínka ohledně dělby majetku, jelikož majetek měl být rozdělen mezi bratry na dvě části. Totéž se mělo provést také s příjmy za rok 1628.¹⁶⁵

V důsledku tohoto právního dokumentu byli bratři povinni na Vilémovu závěť nějakým způsobem reagovat. Z toho důvodu byl pořízen výpis z bratrova testamentu z 10.-12. března 1629, na jehož základě chtěl František vyřešit pozůstalost po svém bratrovi s Janem. František přitom jako první žádal, aby mu byl pořízen soupis autentických kopií všech listin, pozdravů a zpráv, které se týkaly zboží z Čech, tedy rent a hypoték.¹⁶⁶ Chtěl totiž co nejdříve naplnit vůli svého bratra a splatit veškeré dluhy po pozůstalém, jak si to Vilém přál ve své závěti. V prvním bodě dohody obou bratří František zmínil, že by bylo dobré, aby se veškeré majetky do Vilémovy smrti rozdělily mezi oba bratry, o čemž údajně pojednávala jedenáctá kapitola Vilémovy závěti.¹⁶⁷ Ve druhém bodě František navrhl, aby se zmiňované statky využily na splacení zmiňovaných dluhů, kterými byli zavázáni na základě závěti.¹⁶⁸ František mimoto zmínil potřebu vyplatit výše uvedené věřitele. V dalším bodě podotkl, že by bylo dobré, aby se jeho bratr oženil. Jeho vyvolenou se stala Jana Lucie van Heerma pocházející z Antverp, o níž bohužel není mnoho známo. Známé je pouze datum jejího úmrtí roku 1664 a jejího místa odpočinku v Kolíně nad Rýnem, tedy na stejném místě, kde byl pohřben její manžel. Dochoval se také dopis o rozdělení jejího majetku mezi sourozence nacházející se v Holandsku.¹⁶⁹

¹⁶⁵ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7. Nedatovaný list.

¹⁶⁶ „*Dessease tener Copisa authenticas de todos los papeles y recados y despachos que conciernen los bienes de Bohemia.*“; tamtéž.

¹⁶⁷ „*Que los frutos corridos de los bienes de bohemia (...) se diuidan quanto antes en dos partes*“; tamtéž.

¹⁶⁸ „*Que estos dichos frutos se conuiertan y se apliquen para pagar las deudas (...) de que somos obligados*“; tamtéž.

¹⁶⁹ Státní archiv Limburg, Archiv města Maastricht, RA van Heerma, inv. č. 234, přístup 16.11.17, regist č. 141. Viz.: [Archieven.nl](http://archieven.nl) - 234 *Scheiding en deeling der nalatenschap van Johanna Lucia van Hee...* (Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL))

O čtvrtém bodě byla již zmínka výše. Všechny tyto body měly být provedeny ve prospěch a slávu rodu, což testátor podotkl v devátém bodě.

Ovšem nejvýznamnější částí zmiňovaného dokumentu jsou vzájemné domluvy obou bratří Františka a Jana. Ti se dohodli, že v roce 1629 se Jan nesměl dotknout poloviny příjmů z Čech, a to až do další vzájemné dohody s Františkem. Navíc se ve zmiňovaném roce nesměly dělit klíčové majetky českého panství. Bratři se také shodli na tom, že sníží své výdaje a případně i služebnictvo, čímž by ušetřili.¹⁷⁰

3. 1. 2. Vykonavatelé poslední vůle

Vykonavatelé Vilémovy poslední vůle byli Baltazar hrabě Marradas, Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, Pavel Michna z Vacínova, Alexandr baron von Bleyleben, Klaudius z Humynu, Petr ze svatého Jana a Jan Baptista Boccabella.

Je možné se ptát, proč zrovna byli za vykonavatele určeni zmínění pánové a proč Vilém Verdugo nevybral více španělských šlechticů, když jím sám byl. Mezi výše jmenovanými šlechtici byli dva čeští velmoži (Slavata, Michna), jeden rodilý Španěl (Marradas) a minimálně dva obyvatelé z Beneluxu, které je ale také možné považovat za Španěly, jelikož pocházeli ze Španělského Nizozemí (Bleyleben, Klaudius z Humynu). U zbylých je možné se pouze domnívat, odkud pocházeli.

Když na první čtyři osoby pohlédneme z hierarchického hlediska, povšimneme si mezi nimi nejspíše nejvýznamnějšího španělského šlechtice pobývajícího v Čechách. Při volbě Slavaty pravděpodobně mohlo hrát roli jeho postavení u panovnického dvora a taktéž v českém prostředí, jelikož mezi léty 1623-1625 zastával funkci nejvyššího komorníka.¹⁷¹ Michna zde byl z důvodu vlastních zájmů, jelikož kromě zprostředkování výjimky sepsání závěti v jiném jazyce než v češtině mu Vilém dlužil velké množství peněz. Dle bratrského upřesnění dohody o vypořádání se s dluhy po svém bratrovi dlužili Verdugové Michnovi 30000 tolarů, což v přepočtu činilo 44464 florinů. Tím pádem z celkové částky dluhu 81436 florinů dlužili více

¹⁷⁰ „[M]i hermano todo el año presente sea de los medios, dineros y facultades (...) sin tocar a la otra mitad ni a los frutos que corriesen hasta otro acuerdo (...) [P]ido y ruego a mi hermano disminuye mas presto los gastos y personas de su casa que de aumentarlos (...) Que por los menos en todo el tiempo del presente año 1629, no se haya ninguna particion de los bienes rayces de bohemia“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 117, sign. Ba 1, kart. 7.

¹⁷¹ František Palacký, *Přehled současný nejvyšších důstojníků a ouředníků zemských i dvorských v Království českém, od nejstarších časů až do nynějška*, Praha 1882, s. 384; Zdeněk Vybíral, *Autorita a moc v paměti urozených*, in: V. Bůžek – P. Král (edd.), *Paměť*, s. 121-122.

než polovinu právě Michnovi.¹⁷² Posledním zmíněným byl Alexandr Bleyleben, který přišel z Flander. Stal se z něho plukovník pod Valdštejnovým velením. Vlastnil dům v Praze a panství Soběchleby a Všebořice na severu Čech.¹⁷³ Roli zde tedy mohla hrát vojenská činnost Bleylebena či sousedství s Verdugy.

3. 2. Rod Verdugo do roku 1639

V návaznosti na předchozí část o Vilémově závěti se následující výklad zaměří na vyřešení pozůstalosti mezi jeho bratry Františka a Jana. Jak by se mohlo na první pohled zdát, vyřešit jeho pozůstalost měla být klidná záležitost. Ovšem opak byl pravdou, jelikož v závěti sice bylo napsáno, že majetek měl být rozdělen na půl, ale již ne, jakým způsobem se to mělo stát. Z toho důvodu si bratři ve třicátých letech 17. století vyměnili mnoho dopisů vztahujících se k dané problematice. Mimoto se dochovalo několik dopisů vztahujících se k Janově vojenské činnosti ve Flandrech a dopisy nejbližších Františkových spolupracovníků, ve kterých ho informovali o vinobraní nebo vývoji bojů, ale také ho vyzývali, aby se v roce 1639, kdy se usmířil se svým bratrem Janem, za ním vydal a dohodl společný postup ve věci rodinného jmění.

Následující část bude rozdělena chronologicky dle datací osobních dopisů zmíněných bratrů.

3. 2. 1. Rok 1629

V předchozí podkapitole byla věnována pozornost vyřízení pozůstalosti, dluhům, které bratři František a Jan přejali po Vilémovi, a vykonavatelům poslední vůle. Ovšem v roce 1629 bratři neměli pouze starosti s dluhy a poslední vůlí, ale v případě Jana i s nepřátelskou koalicí, která se aktivně snažila vyhnat španělská vojska z Flander i z Evropy.

Jan v dopise z 26. dubna informoval Františka, že se situace ve Flandrech nevyvíjela dobře a že za daných okolností by nejspíše do Čech mohl dorazit až na podzim.¹⁷⁴ Samozřejmě toto rozhodnutí ztížilo vyřešení pozůstalosti po jejich bratrovi, na které poukázala předchozí část. Situace na holandském bojišti se pro španělskou stranu nevyvíjela příliš dobře. Španělské

¹⁷² SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7. Nedatovaný list.

¹⁷³ Jan Kilián, *Bleylebenové – nizozemský rod v dějinách a kultuře habsburské monarchie*, Historica 11, 2020, s. 154-155.

¹⁷⁴ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3. List ze dne 26. 4. 1629.

straně se sice dařilo do roku 1625, kdy kromě zisku významné holandské pevnosti Bredy se jim podařilo odrazit anglické loďstvo snažící se zničit španělskou flotilu v Cádizu a vyhnat Holanďany z Brazílie. Po tomto úspěšném roce se ovšem změnila rovnováha sil, jelikož Španělsko po úspěšném odražení útoku na Cádiz čelilo válce s Anglií. Za zajímavý tah lze považovat Olivaresovu snahu sblížení Francie se Španělskem. Španělé totiž blokadou La Rochelle pomohli Francouzům porazit hugenoty podporované Anglií. S největší pravděpodobností by se tyto dvě mocnosti dohodly nebýt války o mantovské dědictví.¹⁷⁵

Tato válka trvala po dobu tří let a politicky rozdělila obě strany. Samozřejmě stála mnoho peněz, které chyběly v jiných částech Evropy, například ve Flandrech. Dalším problémem španělské strany byla roztržičnost názorů na mapu Evropy. Španělský král Filip IV. zastával názor, že pro Španělsko je důležitější Itálie. Oproti tomu hrabě-vévoda Olivares byl zastáncem výhry ve Flandrech. Jak poznamenal John Elliot, vyhrála první varianta, jelikož na dvoře zuřil boj o moc mezi prvním ministrem (ve španělské terminologii „*el valido*“) a jeho nepřáteli. Král se přiklonil k Olivaresovým odpůrcům. Rakouští Habsburkové byli francouzskou aktivitou v Itálii znepokojeni, a proto pomohli Španělsku vysláním části Valdštejnova vojska, které v roce 1629 operovalo ve Frísku a pomáhalo s pacifikací Nizozemí.¹⁷⁶

Patrně nejspíše nejvýznamnější akt, který ovlivnil vývoj ve Flandrech, představovalo zajetí španělské zlaté flotily v září 1628 u Kuby. Dle Petera H. Wilsona Holanďané získali kořist v hodnotě jedenácti milionů florinů, které poté použily na financování bojů proti Arraské unii v následujícím roce, což ostatně odpovídá i výpovědi z Janova dopisu.¹⁷⁷

Holanďané zahájili ofenzívu v květnu 1629, kdy oblehli město s'-Hertogenbosch. Tato významná pevnost padla v září. Díky tomu holandské jednotky mohly proniknout do španělských pevností podél Rýna a zmocnit se jich. Wilson tuto událost hodnotil slovy, že se jednalo o seriózní nezdár Španělska srovnatelný s porážkou Armady a bitvou u Rocroi.¹⁷⁸

Kromě vojenských aktivit se v pozůstalosti Verdugů nachází jeden dopis od Jana Baptisty Boccabelly z 25. prosince 1629, ve kterém informoval Františka, že se jeho bratr Jan nacházel v Kreuznachu a měl namířeno do Čech. Mimo jiné mu popřál šťastný vstup do nového

¹⁷⁵ John Elliot, *España y la guerra*, in: G. Parker (ed.), *La guerra*, s. 134-141; A. Ubieta Artero a kol., *Dějiny*, s. 318.

¹⁷⁶ J. Forbelský, *Španělé*, s. 471, 474.

¹⁷⁷ J. Elliot, *España*, s. 134-141; P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 434-435.

¹⁷⁸ P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 437-438.

roku plný prosperity a spokojenosti.¹⁷⁹ Zdali se toto Boccabellovo přání splnilo, se pokusí přiblížit další stránky.

3. 2. 2. Rok 1630

Následující rok se nesl ve znamení pokračujících bojů, darování pražského domu františkánům z Lovaně a udělení inkolátu Františkovi druhému hraběti Verdugo. Z toho plyne, že Boccabellovo přání úspěšného roku se naplnilo, minimálně pro mladšího Františka. Bohužel již v tomto roce se začala projevovat jistá nevraživost obou bratří, která eskalovala o rok později.

Hned v dopise ze 14. února si Jan stěžoval na Františkovu neochotu ve věci dědictví. Bohužel již nezmínil ty body, které by jej kompromitovaly.¹⁸⁰ Je tedy možné se pouze domnívat, že se jednalo o nezasílání peněz sestrám do Španělska, na což několikrát upozornily dopisy z roku 1639 i nedatovaný dopis odeslaný z Talavery 4. června od sestry Magdaleny Verdugo, ve kterém stálo, že ti, co neplní přání nebožtíka v jeho poslední vůli, budou v posmrtném životě potrestáni Bohem. Magdalena narážela na často zmiňovanou Vilémovu závět, které obsahovala ustanovení, že musí být postaráno o nejbližší příbuzné, mezi které patřily také obě sestry Jana a Františka. Magdalena si v dopise stěžovala, že vždy byla oblíbená u otce i u bratrů, ale že nyní nemá žádný plášť ani oděv na mši. Doplnila to tím, že to, co napsala, byla pravda, a že jej jakožto dobrého křesťana a bratra žádala, aby jí finančně pomohl.¹⁸¹ Je možné se pouze domnívat, co je na tom pravdy. Každopádně je patrné, že František nezasílal peníze svým příbuzným buď z osobních důvodů, nebo z finanční tísně.

Vzájemný vztah mezi oběma bratry patrně velice rychle ochaboval, jelikož o dva měsíce později obdržel František od Jana dopis, ve kterém ho kritizoval slovy: „*Nedovolím, aby Vaše Milost měla jakýkoliv předstih či přednost v jakékoliv míře a způsobu. Pokud si přeje pokračování našeho přátelství, a pokud V. M. chce z mé strany mít očekávání z užitku, hodilo by se na toto téma jednat taktně a s velkou měrou skromnosti.*“¹⁸² Jan dále pokračoval slovy,

¹⁷⁹ „[Y] yo ruego a Dios le de muy buenas entradas del año nuevo con [h]acer asentamiento de prosperidad y contento“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 86, sign. C14, kart. 5.

¹⁸⁰ Tamtéž, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

¹⁸¹ „[S]impre fui la querida de Padre y hermanos y agora me veo que ni un manto ni un vestido tengo para salir a missa, y esto es verdad y pues V. M. es tam buen Christiano y tan buen her[ma]no le supplico me ayude con algo.“; tamtéž, inv. č. 48, sign. Ba4, kart. 3.

¹⁸² „[N]o permitiré tenga V. M. alguna anticipacion ni preferencia en ningun modo ni manera. Si se dessea la cuntinuacion de n[uest]ra amistad, y si V. M. quiere tener de my expectatiuas de beneficios,

že Františkovy dopisy vypadaly, jako kdyby byly psány v rychlosti a s velkými rozdíly. Bohužel jeho výtka nebyla v dopise opřena o žádné konkrétní příklady. Polemizoval, zdali byly psány v klidu. Dopis uzavřel slovy, že jeho bratr na něho rychle zapomněl a že to, co napsal, byl pouze jeho názor, a mohl se mýlit. Na konci ho požádal, aby jej alespoň zpravil o svém zdraví.

Co bylo příčinou bratrské rozepře? Je možné se pouze domnívat, jistou roli mohlo hrát postavení v rodině, jelikož František o měsíc dříve v březnu 1630 obdržel inkolát v Království českém a stal se hrabětem, zatímco Jan jím nebyl. Ovšem není možné opomenout, že Jan byl starším bratrem Františka a tím pádem nejstarším žijícím příslušníkem rodu, kterého měli mít všichni v úctě. Na druhou stranu zde mohla hrát roli Františkova ambice stát se nejvýznamnějším příslušníkem rodu a podřídít bratra do druhořadé role v rámci dynastie.

Výše bylo zmíněno, že František obdržel inkolát. Tím se de facto stal členem české stavovské obce, což mu zaručovalo vstup do zemského sněmu. To bylo obsaženo v Obnoveném zřízení zemském platném pro Čechy od 10. května 1627. Jak poznamenal Karel Malý, Obnovené zřízení zemské se dotýkalo všech oblastí.¹⁸³ Mimo jiné obsahovalo, že panovníkovi náleželo právo udělovat inkolát a specifikovalo *ius incolatum*, které od této doby mohli obdržet i cizinci sloužící například ve službách Habsburků: „*Však poněvadž jsme My toto Naše dědičné Království české, v té proti Nám vzniklé rebelii, sebe sami obhajující náležitou mocí a brannou rukou dobyti. Na to statky některých rebelů na Nás v pokutě připadlé, na díle cizozemcům a na díle také obyvatelům země prodati a koupiti dovoliti ráčili. Protož nařizujeme, ustavujeme, a tomu chtíti ráčíme, co se vepsání a uložení těch pozemských statků dotýče, že ti v nově založení kvaternové rovně v té hodnosti a mocnosti jako staří býti.*“¹⁸⁴

V archivní pozůstalosti Verdugů se nachází revers z června 1639. Ovšem samotný inkolát František obdržel již 15. března 1630. Stálo v něm, že válečný rada František hrabě Verdugo byl učiněn obyvatelem Království českého i jiných k němu připojených a vtělených zemí. Dále list pokračoval, že František nabyl moci zakoupit a vlastnit statky ve zmiňovaném království. Samotný list byl zakončen ujištěním, že jeho inkolát bude zanesen do desek zemských.¹⁸⁵

conuendrá en este particular proceder con gran tento, y con mucha modestia.“; tamtéž, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

¹⁸³ Karel Malý, *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha 2003³, s. 156-158.

¹⁸⁴ Franz Goldhann, *Obnovené Právo a Zřízení Zemské Dědičného Královstwj Českého*, s. XIV. Uloženo v Moravské zemské knihovně v Brně, sign. ST3-0110.772; Hermenegild Jireček (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské dědičného království Českého*, Praha 1888, s. 28.

¹⁸⁵ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 43, sign. A2, kart. 3.

Z vojenského hlediska byl obsah Janových dopisů z roku 1630 velice slabý. Velkou roli hrálo, že ve zmiňovaném roce se více jednalo o mírech a příměřích, než válčilo. Jako příklad je možné uvést španělské snahy uzavřít mír nebo přinejmenším příměří s Holandskem prostřednictvím správkyně Flander Isabely Belgické. Jan Františka dopisem z 16. ledna informoval, že se Holanďané sešli v Haagu, aby rozhodli o míru nebo o pokračování bojů.¹⁸⁶

V témže roce se konal říšský sněm v Řezně, jehož se účastnil hrabě Marradas, který odtud odeslal Františkovi dva dopisy. Po horečnaté diskuzi, kdy se císař snažil prosadit vojenskou pomoc Španělsku a zvolení svého syna římským králem, byl pouze odvolán Valdštejn jako hlavní velitel císařských vojsk. Navíc zde byl podepsán Řezenský mír, který přerušil boje v Itálii. Mír byl velice výhodný pro Habsburskou monarchii, jelikož francouzští zástupci podepsali, že Francie nebude pomáhat jejím nepřítelům. S touto smlouvou však nesouhlasil kardinál Richelieu, a proto byl mír o rok později revidován. Nakonec po podepsání nového míru v Cherascu nabyli výhody Francouzi a získali rozhodující vliv v Mantově, kam nastoupil vévoda Karel de Nevers.¹⁸⁷

3. 2. 3. Rok 1631

Nejkritičtější etapou z hlediska rodinných vztahů se stal rok 1631, kdy se oba bratři v osobní korespondenci vyjadřovali dosti netaktně, často až útočně. Přesto si v tomto roce dokázali rozdělit majetek po svém zesnulém bratrovi. Právě majetkové okolnosti mohly sehrát významnou roli v definitivním konci přátelství – tímto způsobem jejich vztah označoval Jan – a bratrství minimálně po dobu osmi let. Roli mohlo hrát zajetí Jana v boji, nebo hádka v dosti nevytříbeném stylu, či, což je velice pravděpodobné, vliv Františkovy manželky.

Dříve, než se výklad zaměří na přiblížení tohoto rodinného konfliktu na příkladech z osobní korespondence, bude věnována pozornost Františkově manželce Anně Marii z Nagarolla, rozené z Házmburka. Františka si vzala v listopadu 1627 a měla s ním dva syny, Františka Norberta (1632-1653) a Ferdinanda Jana (1635-1672). Zemřela v červenci 1638 a byla pochována v Praze. Po ní se František ještě oženil se Sabinou Lukrécieí Minkvicovou z Minkvicburku. U té již bohužel Jan Haubert neuvedl datum svatby.¹⁸⁸

Nyní je možné se vrátit k původní hypotéze, že korespondence byla obnovena po smrti Anny Marie. Tento argument lze opřít o její datum úmrtí, jelikož, jak bylo výše uvedeno,

¹⁸⁶ Tamtéž, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.; J. Forbelský, *Španělé*, s. 465.

¹⁸⁷ P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 454-458; Bodo Nischan, *Al borde del abismo*, in: G. Parker (ed.), *La guerra*, s. 145-146; J. Forbelský, *Španělé*, s. 465-474.

¹⁸⁸ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 15-16.

skonala roku 1638 a bratrská korespondence byla obnovena až o rok později. Na druhou stranu je možné, že si bratři dopisovali i mezi roky 1632 až 1638, ale bohužel se žádný z dokumentů nedochoval. Minimálně se mohli vidět dvakrát, a to na křtu Františkových synů, případně se museli vidět roku 1633, jelikož Boccabella napsal v březnu téhož roku Františkovi dopis, ve kterém vyjádřil radost ze šťastného příjezdu Františka do Gueldres, kde pobýval jeho bratr Jan.¹⁸⁹

Jak bylo zmíněno výše, rok 1631 byl existenciálním rokem pro oba bratry. Hned z prvního dopisu z 26. ledna lze vyvodit, že se domluvili na finální podobě dělby majetku, při níž si rozdělili dluhy na půl a chtěli to sepsat vykonavatelům poslední vůle jejich bratra Viléma. Na druhou stranu v jiném dopise ze stejného dne se František tázal Jana, zda by souhlasil s tím, že by Jan dostal Mašťov a Neprobylice, splatil by všechny dluhy a též i úvěr panství Doupov v hodnotě 30000 florinů, a zbytek by zůstal jeho bratru Františkovi.¹⁹⁰

Dělba majetku nakonec dopadla tak, že Jan opravdu získal větší Mašťov, ale pouze jeho dvě třetiny, navíc obdržel jednu třetinu Doupova. František naproti tomu získal zbylou jednu třetinu Mašťova, statek Neprobylice a dvě třetiny Doupova.¹⁹¹

Bratrskou rozepří dokládají tři dopisy, které shrnují základní body, kvůli kterým se pravděpodobně pohádali. První pochází ze 17. ledna 1631. Jan v tomto dopise zmínil za politováníhodné, že musí svého bratra informovat o stěžování si jejich sester na pravděpodobné neplnění povinností poslední vůle ze strany Františka. Tento dopis je možné považovat za počátek vyhocení vzájemných sporů, jelikož Jan se s ním loučil slovy: „*Kterého ochraňuj Náš Pán a necht' nabyde osvícení* [mysli]“. ¹⁹² Již z tohoto tónu lze postřehnout, co si Jan o Františkovu postoji myslel. Lze zpozorovat snahu, jak naznačil svému bratrovi, aby se konečně vzchopil a dal věci do pohybu.

Druhý dopis z 20. ledna je již útočnějšího ražení. Jan nejdříve Františka osočil, že vše, co dělal, činil pouze pro své zájmy a že na něho vůbec nemyslel. Dokonce jej obvinil, „*že se pokusil porušit všechny klauzule [Vilémovy] poslední vůle.*“ ¹⁹³ I přesto se chtěl ještě dohodnout, jelikož mu napsal, že v případě splnění výše zmíněných bodů, mezi které patřilo zaslání rent a účtů, by byl ochoten pokračovat v přátelství. Na závěr tohoto dopisu upozornil

¹⁸⁹ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 86, sign. C14, kart. 5.

¹⁹⁰ Tamtéž, inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7.

¹⁹¹ Tamtéž, inv. č. 55, sign. Bb7, kart. 4. Dopis ze 6. 2. 1631.

¹⁹² „[A] quien guarde n[uest]ro señor y conceda alumbamiento“; tamtéž, č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

¹⁹³ „Que se intenta violentar todas las clausulas del testamento.“; tamtéž.

svého bratra, že nejhorším scénářem pro rod by byla rozhádanost jeho členů, kdy jejich sousedé a nepřátelé ucítí jejich slabost a mohli by se jim posmívat. Jan zde nejspíše narážel na čest rodu.

V posledním dopise ze 4. prosince Jan začal: „*Muj bratr mi již nedává vědět o svém zdraví ani o našich věcech odtamtud* [z Čech]“¹⁹⁴ a pokračoval slovy, „*z čehož jsem nešťastný. Ačkoliv naše nepořádky jsou velice veliké, z mé strany nedosáhly takových krajností.*“¹⁹⁵ Následně mu sdělil, že on vždy udržoval jejich korespondenci, i přes všechny jejich neshody. Přál si, aby si dopisovali dále. Přál si to, jelikož by to bylo dle jeho slov „*popírání přírody*“¹⁹⁶, jelikož by tím popírali jejich bratrství.

Na těchto třech dopisech se dá velice dobře popsát rodinné rozpoložení a vztahy obou bratrů. Je možné se domnívat, že ten, kdo sice pomalu, ale jistě přerušil bratrskou korespondenci, byl právě mladší František. V důsledku tohoto aktu se korespondence přerušila na několik let a teprve až roku 1639 se opět obnovila. Obnově dopisování se bude věnovat poslední část této práce.

3. 2. 4. Rok 1639

Poslední podkapitola bude rozdělena do několika částí. První se bude zabývat obnovením bratrských vztahů prostřednictvím dochované Janovy korespondence. Druhá část se zaměří na dopisy od Rodriga Arriagy a Jana Ambrože Renze, kteří si dopisovali s Františkem, a poslední část využije Janových dopisů věnujících se jeho vojenské činnosti ve Flandrech.

Jak již zaznělo v předchozí podkapitole, bratrská korespondence byla aktivně obnovena až roku 1639. Tento fakt lze podložit dopisem z 23. července, ve kterém Jan napsal: „*Chvála Bohu za to, že po tolika letech ticha bez dopisů, již začínáme obnovovat naši korespondenci.*“¹⁹⁷ V dalším dopise z 23. září Jan opět vyjádřil nadšení z obnovení vzájemné korespondence a přál si, aby opět nenadešla situace, která by mohla jejich dopisování přerušit.¹⁹⁸ Ze zmiňovaného roku se uchovalo velké množství dopisů, jejichž hlavní náplní byla zejména válka, zdraví a majetky.

¹⁹⁴ „*Mi hermano no me avisa mas de su salud ny de n[uest]ras cosas de por alla*“; tamtéž.

¹⁹⁵ „*De que quedo poco contento, aunque n[uest]ros desconciertos son muy grandes, de mi parte no [h]an llegado a tanta estremidad*“; tamtéž.

¹⁹⁶ „*[R]enunciando a la naturaleza*“; tamtéž.

¹⁹⁷ „*Doy gracias a Dios que al cabo de tanto años de silencio de cartas ya comenzamos a renouar n[uest]ra correspondencia*“; tamtéž.

¹⁹⁸ Tamtéž.

V návaznosti na výše citovaný dopis je možné doplnit, že kromě tohoto nadšení, že opět získal bratra a synovce, měli Verdugové také dluhy, kterých bylo třeba se zbavit. Mimo jiné Jan upozornil svého bratra Františka, že jejich sestry Markéta a Magdaléna na tom nebyly nejlépe, jelikož první byla poloslepá a druhá již slepá. Proto vyzval bratra, aby jim nezapomněl finančně pomoci.¹⁹⁹

Kromě sester bylo také třeba domluvit se ohledně majetku. Bratrská domluva byla stvrzena tzv. Dohodou z Gueldres z roku 1639, kde stálo, že František a jeho synové se vzdali dědických nároků na Mašťov.²⁰⁰ To ovšem ještě nikdo netušil, že by Jan neměl dědice a že by se po jeho smrti roku 1658 mohl rodinný majetek opět spojit do jednoho panství.²⁰¹

Další dopisy se věnovaly Františkovu příjezdu za Janem do Frankenthalu v Rýnské Falci. V červenci Renz napsal Františkovi dopis, ve kterém byl nadšen jeho úmyslem jet za bratrem a zároveň jej vyzýval, aby tento záměr uskutečnil, jelikož se tím mohly vyřešit všechny neshody.²⁰² V září Jan žádal Františka, aby neodkládal svůj příjezd, i když necítil dobré vazby na svou rodinu.²⁰³ O měsíc později jej opětovně vyzýval, aby vyrazil a navštívil jej. V tomto dopise Jan o Františkovi tvrdil, že byl „*velký hráč a podvodník*“²⁰⁴ místo toho, aby byl jako Vilém a on především vojákem. Pravdou je, že v té době František pobýval v Plzni, jelikož v Praze se šířil mor.

O moru se zmínil jak Arriaga, tak Renz. Rodrigo de Arriaga (1592-1667) byl Františkovým kaplanem. Pocházel z Logroña nacházejícího se v provincii La Rioja. Arriaga je považován za významného teologa a filozofa 17. století. Patřil k jezuitskému řádu a od roku 1625 byl úzce spjat s Prahou, jelikož vyučoval v Klementinu. Mimoto zde mezi roky 1642 až 1653 zastával úřad kancléře univerzity.²⁰⁵ Arriaga napsal 5. listopadu 1639 Františkovi dopis, v němž zmínil svoji radost, když se dozvěděl, že se František nenacházel v Praze, ale v Plzni. Samotný Arriaga tehdy dlel v Českých Budějovicích. Mimo jiné Františkovi napsal, že nepřítel se díky Bohu rozhodl pro pochod do Slezska místo obléhání Prahy.²⁰⁶ Wilson k tomu

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 4.

²⁰² SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 56, sign. Bc1, kart. 4.

²⁰³ Tamtéž, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

²⁰⁴ „[G]ran pleyista y trampista“; tamtéž.

²⁰⁵ Abel Mora, *El sabio logroñés Rodrigo de Arriaga*, Logroño 1997, s. 15, 46-47, 53-55, 90.

²⁰⁶ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 92, sign. C20, kart. 5.

podotkl, že Švédové ani Prahu dobýt nemohli, jelikož Banérova armáda byla příliš malá na obsazení Čech.²⁰⁷

Renz napsal Františkovi o moru 12. října. Potvrdil, že obdržel jeho dopis z 8. října, ve kterém se František zmínil, že se nachází v Plzni, jelikož v Praze zuří morová nákaza. Za zmínku stojí, že Renz zaslal Františkovi zprávu o zdravotním stavu Ferdinanda III. Habsburského a jeho manželky Marie Anny Španělské, kteří prý měli horečku vyznačující se dvojitým návaem každých 48 hodin („*terciana doble*“).²⁰⁸ Kromě moru Renz informoval Františka i o vývoji bojiště v Holandsku a v Říši, které budou více okomentovány ve vztahu k válečné tematice dopisů v závěru této kapitoly, a dále o vinobraní roku 1639. Renz popsal vinobraní roku 1639 slovy: „*Teplé letní dny zde byly velice studené, poté po celé září bylo krásné počasí, díky čemuž hrozny dozrávaly a smýšlejíce, že to vydrží, odložili sběr hroznů na 16. tohoto [října]. Ale dva, tři dny před tím přišel noční mrazík.*“ Renz poté polemizoval nad tím, že v důsledku toho by mělo být špatné víno, a mudroval, že ho nesklidili minimálně o osm dní dříve.²⁰⁹

Poslední odstavce budou zaměřeny na vojenskou činnost Jana Verduga ve Flandrech roku 1639. Pro Španěly se situace na tomto bojiště nevyvíjela příliš dobře. Do roku 1639 spíše ztráceli, než vyhrávali. Sice se španělsko-říšskému vojsku podařilo v letech 1635-1636 porážet Francii a Holandsko, když například Piccolomini, Werth a Bavoři vyplenili zemědělskou oblast Francie Champagne a Gallas operoval v Burgundsku, ani to ale nestačilo na úplnou porážku Spojených provincií.²¹⁰ Již následujícího roku Holanďané po dvanácti letech znovudobyli Bredu. Od této chvíle již bylo Olivaresovi jasné, že Španělé neměli šanci zvítězit, a snažil se donutit přivést Spojené provincie k jednacímu stolu. Jak poznamenal Wilson, snahou tehdy bylo odejít z války se ctí.²¹¹

Tehdejší bojovou situaci v Beneluxu také reflektují Renzovy dopisy adresované Janovi. V prvním dopise z 10. června jej informoval, že hlavním důvodem, proč Španělé prohrávali v Beneluxu, byl nedostatek střelného prachu. Ovšem za nejhlavnější nedostatek Jan považoval

²⁰⁷ P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 615.

²⁰⁸ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 56, sign. Bc1, kart. 4.; [Terciana doble. Diccionario médico. Clínica Universidad de Navarra. \(cun.es\)](#) [11. 2. 2022]

²⁰⁹ „*Los caniculares fueron aqui muy frios y luego todo el mes de septiembre hizo bonissimo tiempo con que las uvas fueron madurando y pansando duraria, dilataron habatos 16 de este el hazer la vendimia, pero dos o tres dias antes ha venido una [h]elada de parte de noche.*“; SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 56, sign. Bc1, kart. 4.

²¹⁰ P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 560-565; P. Rebitch, *Matyáš Gallas*, s. 103-106.

²¹¹ P. H. Wilson, *Europe's Tragedy*, s. 660-661, 732.

nedostatek mužů. Ve stejném dopise Jan Františkovi odpovídal na jeho zprávy o vpádu Švédů do Čech. František jej informoval, že v důsledku vpádu Banérových vojsk mu byl poškozen majetek, s největší pravděpodobností v důsledku rabování švédského vojska.²¹² Ukázkovým případem švédského plenění na severu Čech dokládá vypálení okolí Mostu v dubnu a vyplnění Chomutova v květnu 1639.²¹³ V dalším dopise od Jana ze 3. září byl František zpraven, že španělské jednotky ustupovaly směrem ke Štrasburku.²¹⁴

Z Renzových zpráv se dochovaly tři zmínky. V prvním dopise z 27. srpna Františkovi napsal, že se Holanďané zmocnili Gueldres, místa, ve kterém Jan pobýval dlouhou řadu let a kde zastával úřad guvernéra provincie. V následujícím dopise ze 14. září napsal, že Bavoři překročili Rýn směrem k Felsburgu hledající Výmarské. V posledním dopise z 22. října pro změnu zmínil francouzský zájem o připojení Breisachu nad Rýnem k jejich království.²¹⁵

²¹² SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3; R. Rebitsch, *Matyáš Gallas*, s. 135.

²¹³ V. Liva (ed.), *Prameny V*, s. 283-284, 287.

²¹⁴ SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

²¹⁵ Tamtéž, inv. č. 56, sign. Bc1, kart. 4.

Závěr

Na předchozích stránkách byl zkoumán rod Verdugo, na který bylo pohlíženo z několika úhlů pohledu. Nejprve bylo v první kapitole nastíněno srovnání nově přichozích rodů pocházejících z románského světa, které se do Království českého v převážné většině dostaly po roce 1620, kdy dopomohly obnovit královskou moc Habsburků v Čechách. Následně ve druhé a třetí kapitole byl věnován prostor španělskému rodu Verdugo v souvislosti s ostatními nově přichozími španělskými rody.

V první řadě byl výklad věnován příchodu bratrů Viléma, Jana a Františka z rodu Verdugo do Čech ve službách habsburského rodu. Vilém Verdugo se zasloužil o porážku českých stavů v bitvě na Bílé hoře, za což byl následně odměněn ve formě poskytnuté slevy na zakoupení pozemkového majetku v severních Čechách. V následujících odstavcích byl prostor hlavně věnován Vilémovi, o kterém je dochováno nejvíce údajů mezi roky 1620 až 1628. Taktéž ale byly popsány osudy zbylých dvou bratrů. Vilém se po boku hraběte Buquoye účastnil moravského tažení roku 1621, během kterého se císařskému vojsku podařilo odrazit zformované poražené stavovské vojsko podpořené Valachy a Gáborem Bethelenem. V následujících letech se Vilém nacházel v Římsko-německé říši, kde pomáhal porazit vojska „zimního krále“ Fridricha Falckého a jeho spojenců. Do své smrti dokonce zastával úřad správce Rýnské Falce. Vilémovi bratři mezitím taktéž byli činní. František se aktivně účastnil bojů ve Flandrech, dokonce byl přímým účastníkem obléhání významné nizozemské pevnosti Bredy mezi lety 1624-1625. U Jana se bohužel z tohoto období v Rodinném archivu Verdugo zachovalo malé množství dopisů, takže je možné se pouze domnívat, že se v oblasti Španělského Nizozemí či Římsko-německé říši taktéž nacházel jako jeho mladší bratr František.

Ve třetí kapitole byla věnována pozornost rodu Verdugo po roce 1628, kdy skonal nejstarší bratr Vilém. Ten po sobě zanechal panství na severu Čech. Ve své závěti odkázal svým bratrům rozsáhlý majetek, který měl být rozdělen na dvě části. Ovšem Vilémova závěť kromě toho bratrům stanovila, že se museli postarat o své žijící příbuzné ve Španělsku a splatit dluhy věřitelům. Vypořádání se s dluhy po Vilémovi byla věnována velká část této kapitoly. Bohužel nově nabyté majetky a šlechtické hodnosti vyvolaly mezi bratry spor, který vyústil roku 1631 v osmiletou odluku, během níž si bratři nedopisovali. Korespondence se obnovila až v roce 1639. Obnovení korespondence a radost z tohoto činu výstižně vyjadřuje část Janova dopisu z 23. července 1639: „*Chvála Bohu za to, že po tolika letech ticha bez dopisů, již začínáme*

*obnovovat naši korespondenci.*²¹⁶ Odpovědí na otázku, co mohlo hrát roli ve zmiňované osmileté odluce, byl taktéž věnován prostor ve zmiňované podkapitole. Kromě toho rok 1639 byl významný pro oba bratry v rámci třicetileté války, jelikož Španělé prohráli v Beneluxu, kde se angažoval Jan, a do Čech vpadlo švédské vojsko, které vyplenilo rodinné majetky na severu Čech.²¹⁷

V této práci byly zkoumány česky a španělsky psané prameny. Naopak stranou pozornosti zůstaly německy psané prameny, kterých se v Rodinném archivu Verdugo nachází velké množství, jejichž většina se vztahuje k období třicetileté války.²¹⁸

Na předchozích stránkách bylo na zkoumané příslušníky rodu Verdugo pohlíženo z několika perspektiv – jako na vojáky, nabyvatele majetků, bratry a členy španělské šlechtické rodiny. Bylo poukázáno na jejich vojenskou kariéru. Vilém a Jan byli vysokými španělskými důstojníky, František španělským radou pro válku a plukovníkem. Získali rozsáhlý majetek, který bohužel v důsledku války strádal, a proto bylo potřeba ho do budoucna rozprodat. Rod Verdugo se po roce 1695 dokonce přesunul do Slezska. V roce 1757 v zemích Koruny české zmiňovaný rod přestal existovat, jelikož vymřel po meči.²¹⁹ Zřejmě to je také důvodem, proč je toho o tomto rodu tak málo známo. V Čechách totiž po sobě nezanechal žádnou významnou památku či stopu jako například Buquoyové nebo Huerta. Jediná pozůstalost po tomto rodu se nachází ve Slezsku, kde František Julius Verdugo (1661-1712) zdědil statky svého strýce Jiřího Linharta Colony z Felsu (†1684) se sídlem v Tworogu.²²⁰

²¹⁶ „Doy gracias a Dios que al cabo de tanto años de silencio de cartas ya comenzamos a renouar n[uest]ra correspondencia“; tamtéž, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

²¹⁷ Viz. Janův dopis Františkovi citovaný výše v pozn. 197.

²¹⁸ J. Haubert, *Rodinný archiv*, s. 20-26.

²¹⁹ J. Kubeš, *Ze Španělska*, s. 238-240.

²²⁰ Tamtéž, s. 231, 236-237.

Bibliografie

Prameny nevydané:

Státní oblastní archiv Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka,

Rodinný archiv Verdugo,

inv. č. 8, sign. Ba2, kart. 2 (korespondence Viléma s bratrem Františkem).

inv. č. 12, sign. C3, kart. 2 (korespondence Viléma s Karlem Buquoyem).

inv. č. 23, sign. C14 (korespondence Viléma s Baltazarem Marradasem).

inv. č. 34, sign. C25, kart. 2 (korespondence Viléma s Isabelou Belgickou).

inv. č. 41, sign. A1, kart. 3 (patenty o vojenské službě Františka Verduga od španělského krále Filipa III. a arcivévody Albrechta Habsburského).

inv. č. 43, sign. A2, kart. 3 (inkolát v Čechách).

inv. č. 45, sign. Ba1, kart. 3 (korespondence Františka s bratrem Vilémem).

inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3 (korespondence Františka s bratrem Janem).

inv. č. 48, sign. Ba4, kart. 3 (korespondence Františka se sestrou Magdalénou).

inv. č. 55, sign. Bb7, kart. 4 (korespondence Františka s Ondřejem z Contreras).

inv. č. 56, sign. Bc1, kart. 4 (korespondence Františka s Janem Ambrožem Renzem).

inv. č. 83, sign. C11, kart. 5 (korespondence Františka s Antoniem Spinolou).

inv. č. 84, sign. C12, kart. 5 (korespondence Františka s Baltazarem Marradasem).

inv. č. 85, sign. C13, kart. 5 (korespondence Františka s hrabětem se Soliez).

inv. č. 86, sign. C14, kart. 5 (korespondence Františka s Janem Baptistou Boccabellou).

inv. č. 88, sign. C16, kart. 5 (korespondence Františka s markýzem z Aytomy).

inv. č. 89, sign. C17, kart. 5 (korespondence Františka s Karlem z Ditrichštejna).

inv. č. 90, sign. C18, kart. 5 (korespondence Františka s Karlem Colonnou).

inv. č. 92, sign. C20, kart. 5 (korespondence Františka s Rodrigem Arriagou).

inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7 (korespondence Jana s bratrem Františkem).

Prameny vydané:

FUČÍKOVÁ, Eliška (ed.), *Tři francouzští kavalíři v rudolfínské Praze*, Praha 1989

JIREČEK, Hermenegild (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské dědičného království Českého*, Praha 1888.

KOUŘIL, Miloš (ed.), *Documenta Bohemica bellum tricennale illustrantia III*, Praha 1976.

LIŠKOVÁ, Marie (ed.), *Berní rula 32. Kraj zatecký I*, Praha 1954.

LÍVA, Václav (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války 1618-1625 III. Regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*, Praha 1951.

LÍVA, Václav (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války 1636-1639 V. Regesta fondu Militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*, Praha 1954.

PETRÁČKOVÁ, Věra – VOGELTANZ, Jan (edd.), *Příběhy Jindřicha Hýzrla z Chodů*, Praha 1979.

TIEFTRUNK, Karel (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká od r. 1602 do r. 1623 V. Od roku 1621 až do r. 1623*, Praha 1870.

Literatura:

BALCÁREK, Pavel, *Dobývateľ Mantovy*, Studie Muzea Kroměřížska 12, 1990, s. 76-92.

BALCÁREK, Pavel, *Ve víru třicetileté války. Politikové, kondotiéři, rebelové a mučedníci v zemích Koruny české*, České Budějovice 2011.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav – KOVÁŘ, Jaromír – ŠVÁB, Miloslav – ZEMAN, Adolf, *Dějiny Plzně I. Od počátku do roku 1788*, Plzeň 1965.

BÍLEK, Tomáš Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I-II*, Praha 1882-1883.

BŮŽEK, Václav – KRÁL, Pavel (edd.), *Paměť urozenosti*, Praha 2007.

BŮŽEK, Václav a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010.

ČERNUŠÁK, Tomáš, *První církevní koncepty pobělohorské rekatolizace v Čechách a na Moravě (1620-1622)*, Opera Historica 22, 2021, s. 237-255.

ČORNEJ, Petr, *Vliv pobělohorských konfiskací na skladbu feudální třídy*, Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et historica 1, Studia historica 14, 1976, s. 165-194.

ČORNEJOVÁ, Ivana – KAŠE, Jiří – MIKULEC, Jiří – VLNAS, Vít, *Velké dějiny zemí Koruny české VIII*, Praha-Litomyšl 2008.

DOUŠA, Jaroslav, *Plzeň v letech 1618-1621. K postavení a vývoji města v době českého stavovského povstání*, Folia Historica Bohemica 8, 1985, s. 157-209.

EVANS, Robert John Weston, *Vznik habsburské monarchie 1550-1700*, Praha 2003.

FORBELSKÝ, Josef, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltasara Marradase*, Praha 2006.

FUKALA, Radek, *Třicetiletá válka 1618-1648 I. Pod vítězným praporem habsburské moci*, České Budějovice 2018.

FUKALA, Radek, *Konec zimního království a poslední ohniska odporu*, České Budějovice 2016.

- HAUBERT, Jan, *Rodinný archiv Verdugo-Doupov. 1560-1705*, Plzeň 1973 (archivní inventář).
- HRBEK, Jiří, *Mezi mírností a spravedlností. Vláda Ferdinanda II. v prvních letech po bělohorské bitvě*, Opera Historica 22, 2021, s. 216-236.
- HRDLIČKA, Josef, *Podíl české katolické šlechty při utváření náboženských poměrů v Čechách ve dvacátých letech 17. století*, Opera Historica 22, 2021, s. 256-286.
- CHALINE, Olivier, *Bílá hora*, Praha 2013.
- CHALINE, Olivier, *Hrabě Buquoy a velení císařského vojska 1618-1621*, in: Jiří Hrbek – Petr Polehla – Jan Zdichynec (edd.), *Od konfesijní konfrontace ke konfesijnímu míru. Sborník z konference k 360. výročí uzavření vestfálského míru*, Ústí nad Orlicí 2008, s. 290-299.
- CHUDOBA, Bohdan, *Španělé na Bílé hoře. Tři kapitoly z evropských politických dějin*, Praha 1945.
- IGÁLFFY-IGÁLY, Ludwig, *Los Verdugo en Bohemia y en Silesia*, Anales de la Real Academia Matritense de Heráldica y Genealogía 2, 1992, s. 221-233.
- JANÁČEK, Josef, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978.
- JANÁK, Jan a kol., *Dějiny Brtnice a připojených obcí*, Brno 1998.
- KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *České země a jejich obyvatelé očima románského světa 16.–17. století*, České Budějovice 2010.
- KILIÁN, Jan, *Dobytí Plzně 1618*, České Budějovice 2018.
- KNOZ, Tomáš, *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty*, Brno 2006.
- KOBLASA, Pavel, *Buquoyové, stručné dějiny rodu*, České Budějovice 2002.
- KOPECKÝM, Lukáš, *Druhý život Martina de Hoeff Huerty*, Bohemiae Occidentalis Historica 5, 2019, č. 1, s. 176-197.
- KRÁL, Pavel, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004.
- KUBEŠ, Jiří, *Ze Španělska až do Horního Slezska. Osudy Verdugů v habsburské monarchii v raném novověku*, in: Jiří Brňovják – Waclaw Gojniczek – Aleš Zářický (edd.), *Šlechtic v Horním Slezsku. Vztah regionu a center na příkladu osudů a kariér šlechty v Horním Slezsku (15.–20. století)*, Katowice–Ostrava 2011, s. 223-240.
- MALÝ, Karel, *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha 2003³.
- MAREK, Pavel, *La embajada española en la corte imperial (1558-1641). Figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praha 2013.
- MAREK, Pavel, *Pernštejnské ženy. Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách habsburské dynastie*, Praha 2018.

- MAŤA, Petr, *Komisaři k českému zemskému sněmu (1627-1740)*, in: Jiří Mikulec – Miloslav Polívka (edd.), *Per saecula ad tempora nostra I. Sborník prací k šedesátým narozeninám prof. Jaroslava Pánka*, Praha 2007, s. 309-318.
- MATĚJEK, František, *Morava za třicetileté války*, Praha 1992.
- MORA, Abel, *El sabio logroñés Rodrigo de Arriaga*, Logroño 1997.
- NOVÁKOVÁ, Anna, *Mezi Flandry, Španělskem a Čechami. Guillermo Verdugo, agent Františka z Ditrichštejna*, Olomouc 2019 (diplomová práce).
- PARKER, Geoffrey (ed.), *La guerra de los treinta años*, Madrid 2016⁴.
- POLIŠENSKÝ, Josef – SNIDER, Frederick, *Změny ve složení české šlechty v 16. a 17. století*, *Československý časopis historický* 20, 1972, s. 515-526.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Nizozemská politika a Bílá hora*, Praha 1958.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*, Praha 1970.
- RETORILLO ATIENZA, Asunción, *Ambrosio Spínola y el ejército de Felipe III, 1569-1621*, Burgos 2016 (disertační práce).
- REBITSCH, Robert, *Matyáš Gallas (1588-1647). Císařský generál a Valdštejnův „dědic“*, Praha 2013.
- SEDLÁČEK, August, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou I*, Písek 1928².
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého I-XV*, Praha 1882-1927.
- TOMAN, Jan, *Zvíkov a Orlik v době českého stavovského povstání 1618-1622*, *Jihočeský sborník historický* 37, 1968, s. 160-173.
- UBIETO ARTERA, Antonio a kol, *Dějiny Španělska*, Praha 2002.
- VÁLKA, Josef, *Dějiny Moravy II. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996.
- VANDROVCOVÁ, Jitka – VANDROVCOVÁ, Lenka, *Don Baltazar de Marradas a Don Martin de Hoeff Huerta*, *Táborský archiv* 17, 2016, s. 13-29.
- WILSON, Peter Hamish, *Europe's Tragedy. A New History of the Thirty Years War*, Londýn 2010.
- ZELENÝ, Martin, *Verdugové a česká šlechtická společnost ve dvacátých letech 17. století. Pobělohorské konfiskace pohledem korespondence Baltazara Cigony Guillermu Verdugovi*, Pardubice 2021 (diplomová práce).

Seznam příloh

Příloha č. 1.: Itinerář Viléma a Františka Verduga sestavený na základě bratrské korespondence nacházející se ve fondu Rodinný archiv Verdugo ve Státním oblastním archivu Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka.

Příloha č. 2.: Bratrská domluva Jana a Františka Verduga týkající se vyřízení pozůstalosti po Vilémově smrti z 10. až 12. března 1629.

Příloha č. 3.: Dopis od Filipa III. o vojenské činnosti Františka Verduga a jeho zvýšení platu o osm escudos z 16. dubna 1611.

Příloha č. 4: Dopis od Jana Verduga z 20. ledna 1631, ve kterém kritizoval bratra Františka.

Příloha č. 1.: Itinerář Viléma a Františka Verduga sestavený na základě bratrské korespondence nacházející se ve fondu Rodinný archiv Verdugo ve Státním oblastním archivu Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka.

Pozn.: x – nečitelné datum

Vilém Verdugo		František Verdugo	
Datum	Místo	Datum	Místo
31. 03. 1626	Fulda, Xnacht (Kreuznach)	13. 08. 1619	Somma
02. 04. 1626	Xnacht (Kreuznach)	04. 12. 1623	Cruesnach
12. 04. 1626	Neuvedeno	30. 03. 1624	Frankfurt
16. 04. 1626	Traque	04. 20. 1625	Tábor u Bredy
24. 04. 1626	Xnacht (Kreuznach)	22. 02. 1625	Tábor u Bredy
24. 04. 1626	Xnacht (Kreuznach)	19. 03. 1625	Tábor u Bredy
09. 05. 1626	Traque	24. 03. 1626	Mohuč
13. 05. 1626	Traque	10. 04. 1626	Frankfurt
09. 06. 1626	Traque	14. xx. 1626	Freiberg
23. 06. 1626	Traque	24. 03. 1627	Brusel
26. xx. 1627	Crucenaque (Kreuznach) ²²¹	23. xx. 1627	Frankfurt
29. 03. 1627	Traque	27. 03. 1627	Frankfurt
18. 08. 1627	Traque	01. 07. 1627	Siena (italsky)
02. 09. 1627	Traque	18. 09. 1627	Praha
11. 09. 1627	Traque	24. 09. 1627	Frankfurt
20. 09. 1627	Traque		
21. 09. 1627	Traque		
10. xx. 1627	Neuvedeno		
23. xx. 1627	Traque		
09. 05. 1628	Neuvedeno		
14. 09. 1628	Neuvedeno		

²²¹ Enrique Suárez Figaredo (ed.), *La vida y hechos de Estebanillo González, hombre de buen humor*, Valencie 2009 (=Lemir 13), s. 508.

Příloha č. 2.: Bratrská domluva Jana a Františka Verduga týkající se vyřízení pozůstalosti po Vilémově smrti z 10. až 12. března 1629.

SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 117, sign. Ba1, kart. 7.

Acordado entre mi hermano y mis los parientes y otros
siguientes en 10. 11. y doce de Marzo 1629 provisionalmente

Que con lo q se quiere de entretener
mi hermano todo el año presente sea
de los medios, dineros y facultades
con que al presente se halla, tambien
de la mitad de los frutos corridos de
Bohemia. sin tocar a la otra mitad
ni a los frutos q corrieren hasta otro
acuerdo, segun que nos conformaremos.

Advertiendose q si fuere a Bohemia
en nombre de Dios, lo q gastare en el
proteguimiento de la sucesion y posesion
se le a de hacer bueno a rata por cantidad
de todos, concurriendo tambien con su parte,
pero estas costas no an de ser excesivas
ni imoderadas, porque si lo fueren no
se entiende de querer concurrir de mi
parte q en lo que fuere honesto,

Para lo qual pido y ruego a mi hermano
diminuya mas presto los gastos y per-
sonas de su casa que de aumentarlos.

Podranse restaurar y crecer con que
se vuelva a nuevo cargo y puestos,
o quando las cosas de Bohemia, tengan
un buen affiento y segura firmata,

Que por lo menos en todo el tiempo del
presente año 1629, no se haga ninguna
particion de los bienes, ^{trayes} de Bohemia, poro bien
de los frutos corridos.

En el qual tiempo queriendo Dios se
dispondran las cosas, para que todo
vaya en su entera,

Que de los frutos corridos del año
passado 1628. se pague ^{ofiana}
la suma capital, como tambien
todo los intereses de hipotecar del
y tambien de Malapau.

Verdugo

Acordado entre
siguiente en lo

que los bienes de Bohemia se aumenten
en los prados, y de permitir vayan en
diminucion,

Para lo qual conuendra aya buena orden
en todo, no se salga de lo decente, para que
se conserve toda buena correspondencia
conformidad y concordia, porque de otra
manera seria ocasion y causa que se
divulgase toda esta Sazienda

Lo qual descompondria toda la orden
del testamento, y por tanto conuiene
no aya materia para ello, y se escusen
y se eviten todo lo q^d podria dar ocasion
para ello,

Demas q^d seria en detrimento menoscabo
y supresion de n^{ro} nombre y familia que
en todas maneras conuendria se conser-
uar y mantuviese,

que para la conseruacion de n^{ra} familia
y nombre de verdugo se dar^d todo lo
q^d humanam^{te} y equitablen^{te} se pudiese

Lo mismo tambien de mi parte tendre
la mano y cuydado para q^d se conserue
los bienes rayzes. Tambien lo demas
q^d nos viene tocado por n^{ra} particion
todo a beneficio de n^{ro} nombre,

Entero los muebles q^d fueren corruptibles,
y tambien dineros. Los corruptibles no
se poden resistir falta de conseruacion
los dineros porque son para gastar porq^d
de otra manera no nos vienen a proposito

Bien entendida q^d el punto de arriba
sera escusado, ~~no~~ si por desgracia
q^d Dios no quiera, me aconteciere
una notable adversidad, de prision
de fuego o otra remarcable de dicha

Acordos entre mi hermano y mi

Dessease tener Copias autenticas de
y descriptas
todos los papeles y recados, q^{ue} conciernen
Los bienes de Bohemia, y quantos son
portados en las rentas, y lo q^{ue} esta hipotecado,

Que se an hecho las patentes de mi
hermano, Qual seria bien se entreguen
o se guarden para entregar al Cap. Don
Francisco

Que los frutos corridos de los bienes de bo-
hemia hasta el dia de la muerte de mi
hermano se dividan quanto antes en
dos partes, reservandose en su entera el
Capitulo II. del testamento,

Que estos dichos frutos se conviertan y
se apliquen para pagar las deudas, cargas,
y otras cosas de que somos obligados, por el
testamento y los testamentarios,

Por agora no se podra hacer el ^{de los bienes} traslado
reservandose a otra ocasion y a mejor
tiempo, de q^{ue} primero convendria hablar
quando mi hermano se casare y tuviere
sucesion,

Sera bien q^{ue} De los frutos que corrieren
se acuda con algo a mi sobrino Don
Francisco para lo q^{ue} viniere menester, mien-
tras estuviere aqui conmigo,

Como no se toquen por alla a los ^{demas} frutos
tantos no se tocan de mi parte, y se
dejaran aumentar para pagar las deudas
sobre los bienes hipotecados, porq^{ue} si se to-
caren y se recibieren, tambien pretendria
recibir lo que me tocara segun mi parte,

Conserciones entre mi y mi Señora en 9. de Marzo 1629
primera sobre el testamento en Gueldres

1.º art.º El entierro se haga quanto antes en la forma contenida en el principio del articulo. El dequitos y otras ceremonias se hicieran que se procure cumplir la fundacion de las dos misas y la de la limosna,

2.º 3.º La manda primera parte siga su camino >

4. Que este articulo tenga su efecto.

5. 6. Se remite a lo q se disposieren los testamentos, y q haya seguridad abonada q se cumplira lo de la fundacion,

7. Que tenga su efecto y se procure lo reciban las monjas nras hermanas cada año en Madrid. con aviso q las del monasterio de S. Filiseno en Salauera den tambien seguridad para cumplir la intencion desta manda desques de la muerte de las dos hermanas

8. Jengan estas mandas su efecto quedando solo lo de sentoras en suspension,

9. en quanto esta manda que se procure esta suma entrecar en manos de un tutor fiado, con resguardo q tendra efecto lo de la Clausula,

10. Que esto tenga efecto y se procure aumentar esta pension anual por lo q se espera, se dara buena cuenta de la administracion como por lo pasado,

11. en esto no se de prisa, remítase para en adelante y a lo que los testamentos en bohemia fueren disp. seruidos disponer acerca desta tercera division o parte,

12. Que tenga su efecto <

13. Los muebles de bohemia que se diuidan en dos partes como tambien los frutos corridos del año pasado 1628 con referua del punto y art.º oneno, sino ay rason en contrario,

14. Que tenga su efecto.

15. entienda se estar ya enregitrado,

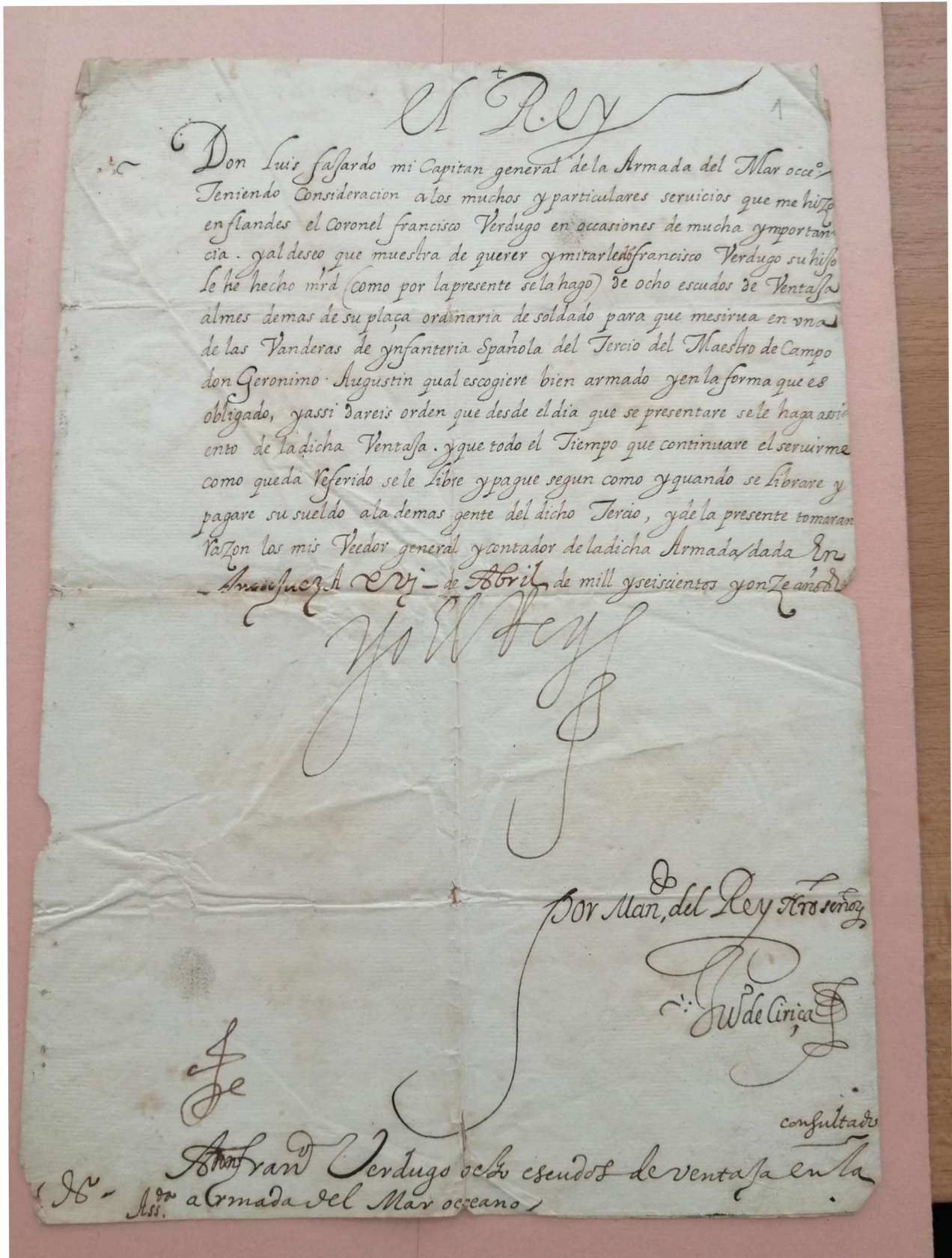
Verdugo,

Se acordado de parte y de otra q en caso que yo falleciere antes de mi muger, ella pueda libremente tener consigo las Joyas, y pieças de valilla y mientras viuiere no sea ella obligada de restituyrlo, pero sera tenido de dar en tal caso seguridad q dichas Joyas desques de su muerte no vendran en manos ajenas, y podra mi hermano o otro heredero pedir las y recibirlas a condicion de desembolar primero el dinero y gastos q a sido menester por ella y por my pagar a los testamentarios y algunos acreedores, de que se abra de desfalcar lo q se pudiere auer recebido o se recibiere de los frutos corridos el año pasado en bohemia y no los frutos de los años desques, f.º el mis.º

Verdugo,

Příloha č. 3.: Dopis od Filipa III. o vojenské činnosti Františka Verduga a jeho zvýšení platu o osm escudos z 16. dubna 1611.

SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 41, sign. A1, kart. 3.

Příloha. č. 4.: Dopis od Jana Verduga z 20. ledna 1631, ve kterém kritizoval bratra Františka.

SOA Plzeň, pracoviště Klášter u Nepomuka, RA Verdugo, inv. č. 46, sign. Ba2, kart. 3.

La carta de mi hermano de f.^a 12. de octu. me embio de fute, carita bien
dada al cabo de tanto tiempo no hago tales descuydos, al menos no tan grandes,
fara bien venida si lo conuenido confrontara con las obras, que como faltan
la falta acarrea otras muchas, Respondiendo digo tambien q' alby muy
partido q' al cabo de año y medio mi her. no se oya empleado en cosa al-
guna de mi beneficio, de la misma manera como si se viuera conspirado
con los que desean nra ruyna y nra deshonra, a saber los q' mi hermano
llama y intitula enemigos nros, que se me oya embiado algunos par-
tidos, no me acuerdo de ninguno, que se fuesen en mi eleccion, el darle
o tomarse, si mi her. a guardado copias de sus cartas, pienso no hallara
tal cosa, sino es un partido, sobre certezas de los oficiales de los bienes,
cosa ridicula y nunca usada, siendo cosa de niños, y para los que no saben
lo que son haciendas, ni he ministros yo tales consejos ni tales atollaciones,
Gyma me habla de escoger o dexar a escoger, pero como ni lo trubo por
escrito, y por sus razones se veyá, que tal partido no se conformara
con las intenciones de allá, que las intenciones se encumbrauan por
entrega de la igualdad, luego se vio la vana proposicion, por aqui
se descubrio tambien el excess de presuniones y atribuciones, quando
partio del palatinado bien pudiera auer aprendido por senales y por la
experiencia la poca confianza q' se podia tener de quien no tiene otra mira
que al establecimiento de sus particularidades, con subversion de las cosas
de los demas aunq' fuesse de hermanos, por donde fui muy gran necio
de creer que mi hermano quando partio desta villa, se emplearia con-
fidadamente en beneficio comun o mio, dos veces he sido ya engañado,
El calculo de mis quejas es lo siguiente, q' mi hermano no se oya empleado
En mi util en el tiempo de cerca de dos años, que quiere hacerse personaje
de todo, En lugar de embiarseme rentas a hecho instantias para que yo
embiasse dineros, El no auerseme embiado las quantias en todo el dho tiempo
no vale la excusa de no auerse embiado en ellas, ni en receuir alguna
cosa, lo qual no se puede creer, y quando fuera verdadero, seria muy
mal hecho de dexar tales recibos a la discrecion y solo arbitrio de
quien lo maneja, lo qual se sabe bien otram. de lo q' mi her. dice,

Que se intenta violentar todas las cláusulas del testamento, que se
dessea infamarme, o Alomenos Espantarme con incapacidades, No
huese observado algun punto de nro concordado, Auer conue-
nido y tratado con el Honen Don Juan, Co sin consentimiento mio
y en grande perjuicio de mis prerrogativas, Que esta conuenien-
cia se a alcanzado por su gracia, por amenazas y por enganos, y
como si ornas delo suodho, seria canlaya, lo dexare para otra
ocasion, si se me quide satisfazer a los puntos de arriba prebo valua-
remos a una buena amistad, y quando estas desconfianças y des-
videns duraren, no pueden yr bien los organos, Utra muchas mas
grasias ay que pienso excusar por el presente, por los puntos dichos,
se ve que fulto se a sacado del poder que he entregado a mi her.
y qual fruto podia yo esperar de quon me da tantos disgustos, si
mi her. no se formaliza por lo contenido desta carta, y piensa forma-
cion de infurias, acuerdese que son muy sucias y de vellaca
barria, nra obligacion es de sustentarnos de mantenernos, en reputa-
cion y estimacion, Si llegamos a terminos diversos, no faltara esto, en
lo ofensivo de mi her. ni de su honra para desdecorarle, y volver del todo
incapaz, de que aun no me quiero alabar, ni salir del decoro, mien-
tra podemos reducirnos a la conueniente modestia, En fin p. mi
no an de valer por humezana ni desuancimientos, ni valdran los
artificios que se an usado con el Sobrino, que sabe mejor defenderse
con que Dios me de vida y salud, no permitire violencias ni demer-
y pienso gozar mientras viviere lo que fuere mio, si mi her. se empeña
a aborruirle, empleare de mi parte quanto en este mundo tengo y me por-
ga, y mi sangre y mi vida, sin tener respeto a ninguna consideracion,
pues que mi her. no me le quiere tener, He sentido mucho la muerte
de nro Sobrino sin dida mucho mas que algun otro, y mas de su misma
madre, me consuelo era muerto tan Christianamente. de otra parte me
desconsuela el mal camino q mi her. lleva para morir bien de que
no es monester otro testigo que su conciencia, Quiza si d. Panico
viera quedado por aca, viera conseruado su vida, Grande
quiere morir a mi humansa mas her. años, quedre a 20. de Oct. 1681
Los olandeses hacen grandissimas pragmatias de una campana temporaria

Don Juan de Soria

Que si se cansar a abranco, y que segun nras debilidades, pues que nos
podemos conformar con gozar ^{honradamente} cada qual lo que le toca, sin que otros
se rian de nosotros